

VOGELWACHT FRANEKER EN OMSTREKEN

JAARVERSLAG

2023

Vogelwacht Franeker en Omstreken

opgericht 6 januari 1958
aangesloten bij de Bond Friese Vogelwachten (BFVW)
(vanaf 2023 met ANBI-status)

Bestuur

Voorzitter	Sikke Dijkstra	0517 591207
Secretaris	Liesbeth Terpstra	
Kandidaat secr.	Baukje Boersma	06 20280733
Penningm.	Douwe Sibma	06 53422981
Veldwerk	Geert Faber	06 53987598
Lid	Herre Hof	0517 394576

Postadres secretaris:

Severander 12, 8802 DJ Franeker
Email: info@vogelwachtfraneker.nl

Ledenadministratie:

De Goudplevier 52, 8862 LK Harlingen,
Tel: 06 53422981

Contributie:

Contributie: minimaal € 10,00 over te maken op
banknummer NL 74 RABO 0130 4822 50
t.n.v. Vogelwacht Franeker e.o.

Redactie:

Adri Bakker, Baukje Boersma, Piet Blokland, Sikke
Dijkstra, Geert Faber, Claas Frankena, Chris Grobbe,
Jitze Ladenius, Douwe Sibma, Liesbeth Terpstra,
Wopke Vellinga, Dingeman van Wijnen, Rypke
Zeilmaker en Nynke Antsje Zijlstra.

Foto's en tekeningen:

Piet Blokland, Ringgroep Franeker, Claas Frankena,
Chris Grobbe, Marijke de Jong, Arie Ouwerkerk,
Liesbeth Terpstra, Jan Tijsma, Wopke Vellinga,
Albert Wester, Rypke Zeilmaker, Hylke Zijlstra en
Wim van Zwieten

Foto omslag:

Wim van Zwieten

Opmaak:

Daniël Gerritsen

Vormgeving en eindredactie:

Douwe Sibma

Druk:

Weissenbach.nl, Sneek

Oplage:

1250 stuks

Gereedmaken voor verzending:

Medewerkers van Doniastate te Stiens
(onderdeel van WIL Zorggroep Alliage)

Totaal aantal leden per 31-12-2023:

647 waarvan ruim 100 geregistreerde
vogelwachters

Overname of gebruikmaking van de artikelen en
gegevens uit dit jaarverslag is alleen toegestaan
na toestemming van de eindredactie c.q. auteur.
De artikelen zijn geschreven op persoonlijke titel.

Bij de omslag:

Een blauwborst mannetje. Eén van de weinige
vogels waarvan de populatie de laatste
decennia sterk is gegroeid door de toename
van met name moerassige natuurgebieden.

Inhoud

- 1 Wachtwoord
- 2 Indeling wachtgebieden
- 3 Overzicht van de getelde paren en gevonden nesten
- 6 De staat van instandhouding
- 8 Nynke blijft zoeken naar een eerste ei maar ziet bijna geen kieviten meer bij Harlingen
- 9 Verslag nazorg met drones
- 10 Excursie naar Gruttoland bij Wommels
- 14 RAS-project Scholekster en Kievit
- 19 Nestkastenproject 2023
- 20 De vogelboeken van 2023
- 24 Vogels om door *een* ringetje te halen
- 27 Broedgeval Witte Kwikstaarten
- 30 Puzzel: Herken de vogel aan zijn kenmerken
- 32 Verslag Kerkuilenwerkgroep Franeker e.o.
- 34 De Bosruiter en andere vogels
- 36 Jaarverslag ringgroep Franeker
- 40 Terugmeldingen ringgroep
- 41 Aantallen geringde vogels en top 10
- 42 Zwaluwtel en Oeverzwaluw-broedwand in de Idylle Waadhoeke
- 44 Reis naar Ryptsjerkster polder, de Alde Feanen, Helgoland en de Farne Islands
- 47 Factuurvogels en declaratiedieren

Wachtwoord

Tekst: Sikke Dijkstra, foto: Marcel van Kammen

In een onlangs gelezen artikel vergeleek de auteur het verenigingswerk met al zijn vrijwilligers met een borduurwerkje. Aan de achterkant van zo'n borduurwerkje (lees: achter de schermen) is het een wirwar van lijntjes die op één of andere manier met elkaar verbonden zijn om aan de voorkant een mooi resultaat te laten zien. En wellicht zal er op sommige plekken in het borduurwerkje een verbinding ontbreken, wat dan weer resulteert in een klein gaatje aan de voorkant. Die wirwar van lijntjes blijft voor alsnog mensenwerk.

Afgelopen seizoen hebben we getracht in samenwerking met een afgevaardigde van de BFVW, om alle acht vogelwachtbesturen uit de gemeente Waadhoeke bij elkaar te krijgen. Met het doel om vanuit die groep eens te brainstormen hoe we met elkaar de jeugd warm kunnen laten lopen voor de vogelwacht.

Bij de eerste bijeenkomst was de opkomst van afgevaardigden uit genoemde besturen niet zo groot. Er waren echter genoeg ideeën. De avond werd afgesloten met de opdracht, dat ieder bestuur een jaarlijks terugkerend thema voor de jeugd zou organiseren.

Denk hierbij b.v. aan fierljeppen, nestkast timmeren of op stap met een dronepiloot. Deze thema's kunnen dan elk jaar per wacht rouleren. Een tweede bijeenkomst om één en ander concreet te maken staat voor medio 2024 op de planning.

In het verlengde van deze bijeenkomst hebben we als Vogelwacht Franeker e.o. te kennen gegeven de Jeugdfûgelwachtdei te willen organiseren.

Vissen, polsstokspringen en nestkast timmeren is een kleine greep van wat de jeugd kan verwachten op de Jeugdfûgelwachtdei. Op de in 2023 georganiseerde dag lieten onderzoekers van de RUG kinderen zien wat zich zoal afspeelt onder het grasland en was er een roofvogelshow te beleven.

Zoals de zaken er nu voor staan zal dit in 2025 plaatsvinden. De BFVW zal deze dag voor een groot gedeelte faciliteren. Verdere invulling zal te zijner tijd volgen.

Voor ons als wachtbestuur rest de taak om voor deze dag een geschikte locatie te vinden.

In het wachtwoord van 2022 heb ik te kennen gegeven dat Liesbeth Terpstra haar functie als secretaris binnen de vogelwacht per september van dat jaar zou beëindigen. Inmiddels hebben we deze vacature weten in te vullen in de persoon van Baukje Boersma. Baukje verzorgt inmiddels al enkele maanden de uitwerking van de vergaderverslagen. Toch kan ons bestuur nog wel enige ondersteuning en uitbreiding gebruiken. Mocht u interesse hebben, schuif gerust eens vrijblijvend aan bij een bestuursvergadering om de sfeer eens te

proeven. We vergaderen elke eerste dinsdag van de maand van september t/m mei in een gemoedelijke sfeer in de Poort van Franeker.

Voor onze jaarlijkse excursie in mei zijn we dit jaar afgereisd naar 'Gruttoland Wommels', het weidevogelparadijs van Stichting Agrarisch Natuurfonds Fryslân achter de boerderij van Murk Nijdam. Zelf was ik helaas verhinderd om hierbij aanwezig te zijn. Een uitgebreid verslag met bijbehorende foto's kunt u elders in dit jaarverslag lezen.

De jaarlijkse film- en fotoavond is dit seizoen verzorgd door Albert Wester. Voor de pauze nam Albert ons mee voor een reis door ons eigen Fryslân. Na de pauze gingen we de provinciegrens over. Hoe deze avond is verlopen? U leest het in dit jaarverslag.

Terugkijkend op het afgelopen seizoen hebben we als wachtbestuur wederom moeten concluderen dat de opkomst voor alle georganiseerde activiteiten niet "bjusterbaarlijk" was. We hadden de ijdele hoop dat na de coronaperiode het aantal bezoekers aan de activiteiten weer zou toenemen. Echter het tegendeel bleek waar te zijn. Dat meerdere verenigingen hiermee te maken hebben is inmiddels geen nieuws en in zekere zin een schrale troost. Echter als één van de grootste vogelwachten van Fryslân, en daar mogen we best trots op zijn, hadden we meer aanloop verwacht op de door ons georganiseerde activiteiten.

Als bestuur hebben we dit eens onder de loep genomen en ons afgevraagd hoe we dit voor de toekomst kunnen aanpakken, zodat we weer goed bezochte avonden in de boeken kunnen noteren. Mocht u als lezer een idee hebben ter verbetering, laat het ons weten. Alleen door samen te werken komen we tot een goed resultaat.

Een woord van dank aan een ieder die een bijdrage heeft geleverd aan dit jaarverslag en de sponsors voor hun financiële bijdrage. Boeren, grondgebruikers, wachters, nazorgers en loonbedrijven, bedankt voor jullie inzet en vooral voor de onderlinge samenwerking en communicatie in het veld. Dit laatste is echt van levensbelang van onze greidefûgels.

Laten we vooral doorgaan met borduren, want het werk binnen onze vogelwacht vraagt altijd om onderlinge verbinding.

Met vriendelijke groet,
Sikke Dijkstra
voorzitter

Indeling wachtgebieden

Overzicht van de geregistreeerde GETELDE PAREN en GEVONDEN NESTEN in 2023

Overzicht en tekst: Geert Faber, Foto: Arda van de Werken

Rayons	Vogelwachters	Ha.	Kievit		Grutto		Scholekster		Tureluur	
			paren	nesten	paren	nesten	paren	nesten	paren	nesten
1	Frans van der Veen en Michiel Bakker	144		6						
2A	Martinus Hiddinga	122		1						
2B	Geert Appelhof en Johan Rombout	86		8				3		
3A	Richard Plat	125	1	3						
3B	Richard Plat en Rein van der Meer	65						1		
4A	Age, Stephan en Vincent Huitema	58		2				5		
4B	Durk en Erwin van Wier	105								
5A	Martinus Hiddinga	140		15				11		
5B	Frans v.d. Veen en Michiel Bakker	103		26						
6	Willem Wolberts	230		5		3		3		1
7	Matthijs Westra en Sjoerd Westra	130	1					1		
8	Herre Hof	86								
9A	Jappie Lemstra en Sjoerd de Boer	156						3	2	
9B	Herre Hof, Douwe en Sikke Dijkstra	65		10				11		
10A	Theunis Vrij, Jappie Lemstra en Piet Dillingh	86		10				3		
10B	Peter Rienstra	73								
10C	Bart de Witte, Douwe en Lester Sibma	93				1				
11A	Tjitte Piebenga en Adri Bakker	103						6		
11B	Jan en Yke Rodenhuis	115		1				2		
12A	Tjitte Piebenga en Adri Bakker	123		10	1	1	2	5	4	3
12B	Jitze en Robert Ladenius, Wopke Bakker en Michiel Bakker	95		25		5		4		2
13A	Jan Doevedans, Jentsje de Vries en Sjirk Attema	148		29		3	3	6		6
13B	Frans Boersma en Jelte Boersma	172	1	4			3	7		
14A	Rienk Terpstra en Adri Bakker	73	23		15		2		9	
14B	Rienk Terpstra en Adri Bakker	70								
15	Oene v.d. Meer, Jelle Velsma en Piet Haarsma	113		16				3		
16	Jetze Heeringa	112		4				13		
17	Herman Sinnema, Jan Helvrich, Isaak Syswerda, Berber Syswerda en Sieb Fennema	182		23		1		19		2
18	Minne Heeg	69		12		8		6	8	
19	Arend Kuiper, Mirjam Dillingh en Berber Syswerda en Herman Sinnema	126		3				10		
20	Klaas Hoekstra, G.Hiemstra, Aart Dijkstra, Th. v.d. Woud	223		8				2		
21A	Klaas van der Weij	92								

Overzicht van de geregistreeerde GETELDE PAREN en GEVONDEN NESTEN in 2023

Rayons	Vogelwachters	Ha.	Kievit		Grutto		Scholekster		Tureluur	
			paren	nesten	paren	nesten	paren	nesten	paren	nesten
21B	Wytze Meinsma en Meinte Meinsma	99		21		28		6	4	10
21C	Wytze Meinsma en Meinte Meinsma	55		8		13		2	2	2
22	Jan Jukema, Joop Jukema en Albert Jukema	60		4	2			2		5
23A	Jan Jukema, Joop Jukema en Albert Jukema	35								
23B	Jan Jukema, Joop Jukema en Albert Jukema	173		24	1	3		20	6	
24	Klaas Hoekstra, Gerrit Hiemstra, Aart Dijkstra, Wytze Meinsma en Theo van der Woud	141		7		2		10		
25	Jehannes Koning	215	2	8		11	1	1	2	5
26	Jan Jukema en Joop Jukema	34						1		
27	Arend Kuiper en Mirjam Dillingh	137		16				32		
28	Rinse Keizer en Marten Scheffer	92	8		18		4		12	
29	Jappie Lemstra	142	1	8	1	1	1	1	2	
30	Peter Rienstra	66					2			
31	Rierner Visser en Klaas Plat	46		10		5		6		4
32A	Arend Kuiper en Mirjam Dillingh	56					1	2		
32B	Arend Kuiper, Mirjam Dillingh, Cor Aardema, Jorn Aardema en Dirk Kooistra	135		30		4		12	3	6
33	Rierner Visser en Durk Pietersma	255		20		4		12		1
34A	Hein Dijkstra en Ortwin Dijkstra	97		8						1
34B	Arend Kuiper en Mirjam Dillingh	170		9		1		5		
35	Jacob Jonker, Theo Draaijer en Durk Noordenbos	309		4			2	5		
36A	Durk Norder en Michiel Vlaskamp	128		9		1		1	1	
36B	Durk en Erwin van Wier	87		11				8		
37	Fokke de Boer, Lolke Wijtsma en Jacob Agema	150	1	13	3			6		
38	Piet Dillingh	116						1		
39	Minne Heeg en Auke Bootsma	35		3	2		2	6	5	1
40A	Arend Kuiper, Mirjam Dillingh en Oege Mulder	67						1		
40B	Arend Kuiper en Mirjam Dillingh	110		11				6		
41A	Piet Haarsma, Jetze Heeringa en Ortwin Dijkstra	136		8	1			3		1
41B	Ortwin Dijkstra en Hein Dijkstra	101	1				2	1		
42	Jouke Jouwersma	218		9				1		
43A	Frans Boersma, Eric Boersma en Jelte Boersma	122		8		3				1
43B	Hans Nauta en Klaas Rodenburg	58		7						

Overzicht van de geregistreerde GETELDE PAREN en GEVONDEN NESTEN in 2023

Foto: Marcel van Kammen

Rayons	Vogelwachters	Ha.	Kievit		Grutto		Scholekster		Tureluur	
			paren	nesten	paren	nesten	paren	nesten	paren	nesten
44	Durk en Erwin van Wier	126								
45	André Roersma	165			4	4	6		4	
46	Sikke Dijkstra	190								
47	Jehannes Koning	88								
48	Piet Dillingh en Jan Rodenhuis	101	2	3				1		
49	Jelle Velsma en Johannes Rienks	101		1				1		
50A	Migchiel de Vlas	83								
50B	Migchiel de Vlas	46								
50C	Migchiel de Vlas	126								
51	Wytze Meinsma	111								
52	Jetze Heeringa	41								
53	Jehannes Koning	140								
54	Jacob Jonker, Theo Draaijer en Durk Noordenbos	56		2				2		
55	Wytze Keizer, Piet Keizer, Peter Keizer en W.J. Keizer	125		38	2	15	2	4		8
56A	Ids Schram en Bart de Witte	135		4				8		
56B	Jan de Vlas, Riemer Visser en Eddy IJzendoorn	105		7	4	4	9	12	4	4
58	Arend Kuiper en Mirjam Dillingh	273		8				13		
61	Auke Bootsma	93		17		9	1	18		6
62	Vacant	79								
64	Arend Kuiper, Mirjam Dillingh en Oege Mulder	123		1				3		
65	Jitze Ladenius, Robert Ladenius en Michiel Bakker	143		3				6		
66	Arend Kuiper en Mirjam Dillingh	69						11		
69	Wytze Keizer, Piet Keizer, Peter Keizer, W.J. Keizer en Jurjen Bakker			4		11		6		4
80	Hylke, Gerd en Wybe Hoekstra	335						3		
81	Hylke Hoekstra	63		2						
82	Hein W. en Hâns de Vries	185		5				4		
83	René en Niek de Vries	118								
84	Arjen en Herre de Vries	112		2				1		
85	Arjen en Herre de Vries	98		2				1		

De staat van instandhouding

Tekst: Douwe Sibma, Foto's: Marcel van Kammen

Het aantal geregistreerde aantal broedparen voor onze Vogelwacht is voor de Scholekster met bijna 20% toegenomen en voor de Kievit praktisch gelijk gebleven. Voor de Grutto en Tureluur is het aantal broedparen echter met 13% en ruim 30% afgenomen.

Broedparen	2006	2016	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kievit	1100	728	545	518	632	633	577	576
Grutto	432	209	189	130	188	185	161	141
Scholekster	719	368	408	332	388	395	318	368
Tureluur	216	139	124	94	106	108	106	73

Voor alle duidelijkheid: bovenstaand overzicht zegt niets over het broedsucces, laat staan hoeveel jongen ervan vliegvlug zijn geworden. Hieronder een nadere toelichting op het begrip staat van instandhouding en de daarmee aanverwante onderwerpen.

De staat van instandhouding

De staat van instandhouding wordt als "gunstig" beschouwd wanneer:

1. Uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven, en
2. het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
3. er een voldoende groot habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.

De staat van instandhouding van de Kievit

In 2015 heeft Sovon Vogelonderzoek Nederland (hierna: SOVON) een ecologische studie verricht naar de staat van instandhouding van de Kievit in opdracht van de provincie Fryslân. De bevindingen zijn gepubliceerd in de publicatie "Beoordeling van de staat van instandhouding van de Kievit (Ljip) Vanellus vanellus als broedvogel in de Provincie Fryslân".¹ Op alle drie de beoordelingscriteria voor de staat van instandhouding van de Kievit oordeelde SOVON dat niet wordt voldaan aan de gestelde minimumnormen. Waarbij in de onderbouwing voor elk criterium ook werd genoemd:

"Met name de intensivering van de landbouw, klimaatverandering en predatiedruk zijn van dien aard dat eerder een verdere afname te verwachten is dan herstel".

Staat van instandhouding van de Steenmarter

ARCADIS heeft in mei 2018 het rapport 'DE STAAT VAN INSTANDHOUDING -Factsheets voor 25 soorten' in Gelderland gepubliceerd. Maar voor elke soort is ook de landelijke staat van instandhouding vermeld.

"Het aantal steenmarters in Nederland is aanzienlijk toegenomen ten opzichte van het ijkjaar 1994. (...) De enorme toename van de steenmarterpopulatie sinds 1994 laat zien dat de kwaliteit van het landschap geen beperkende factor is". Uit dit onderzoek blijkt dat de landelijke staat van instandhouding voor de steenmarters als gunstig is te typeren.

Het aantal steenmarters blijft gestaag en fors groeien. RTL Nieuws meldde op 7 juni 2023 onder de kop "Aantal steenmarters in vijf jaar verdubbeld, bewoners de klos": "Het aantal meldingen van overlast door steenmarters is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Dat blijkt uit een rondgang van RTL Nieuws onder bestrijders". Dit beeld wordt bevestigd door waarneming.nl

In de Telegraaf van 30 december stond een artikel over o.a. de steenmarter. Ad Büscher, oprichter van de Marter Control Unit, werd begin 2023 ingeschakeld voor overlast in een wijkcentrum in Deventer. "We hebben hier elf vuilniszakken poep en prooiresten weggehaald. We hebben gif gespoten tegen de kader-vliegen en maden, want marters slepen van alles mee naar hun woning. Muizen, ratten, eekhoorns, egels, eenden, katten..."

De steenmarter voelt zich ook thuis in het buitengebied. Praktisch elke boer die je spreekt, meldt dat er steenmarters aanwezig zijn in of nabij de 'pleats'. Het is dan ook alom bekend dat de steenmarter een hoofdpredator is van weidevogels. In zo'n steenmarterpleats zullen ook de legsels en jongen van de boerenwaluwen worden gepredeerd, als ook die van de kerkuil (tenzij deze broedt in een marterbestendige broedkast).

Pilot steenmarterbeheer

Een pilot van de provincie Fryslân in natuurgebied Soarremoarre in 2017 tm 2019 heeft aangetoond dat een goed predatiebeheer van de steenmarter en vos leidt tot een significant hoger uitkomstpercentage van de legsels.

Rechterlijke uitspraak over maximaal aantal te doden steenmarters

Afgelopen voorjaar heeft de rechter uitspraak gedaan het in het kort geding dat door o.a. de Marterstichting tegen de provincie Fryslân was aangespannen. Om de weidevogel(legsels) te

Mogelijk heeft de steenmarter onderhand al veel te veel gebied als habitat, want als hun verspreidingsgebied volledig overlapt met waar weidevogels broeden, dan weet je dat de steenmarter de weidevogels verdringt

Steenmarter

beschermen mag de provincie jaarlijks in plaats van maximaal 429 steenmarters slecht maximaal 200 doden (zie ECLI:NL:RBNNE:2023:413). De rechter stelt dat hij een belangenafweging heeft moeten o.a. vanwege onduidelijkheid over de omvang van de steenmarterpopulatie en de gevolgen van het doden van het door de provincie gewenste aantal marters.

Los van de constatering dat de rechter weinig aandacht lijkt te hebben voor de ongunstige staat van instandhouding van de Kievit, roept ook zijn navolgende overweging vragen op:

“Verder wijst de voorzieningenrechter er in dit verband op dat namens verweerder door ecoloog [naam] ter zitting naar voren is gebracht dat het streven erop is gericht om in weidevogelkerngebieden de steenmarter zoveel mogelijk weg te vangen, zodat het leefgebied van de grutto en de weidevogels op korte termijn verbetert. Uit deze verklaring volgt naar het oordeel van de voorzieningenrechter dat het verspreidingsgebied van de steenmarters in die gevallen kleiner wordt, hetgeen op gespannen voet staat met de definitiebepaling van artikel 1.1 van de Wnb, waarin staat vermeld dat het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden om te kunnen vaststellen dat er sprake is van een gunstige staat van instandhouding van een soort.”

De rechter lijkt deze definitie uit te leggen als “overal waar de steenmarter zich heeft gevestigd”. Mogelijk heeft de steenmarter onderhand al veel te veel gebied als habitat, want als hun verspreidingsgebied volledig overlapt met waar weidevogels broeden, dan weet je dat de steenmarter de weidevogels verdringt. Steenmarters hebben een leefgebied van 10 hectare tot enkele honderden hectares. Er is nu sprake van overbevolking. De steenmarters zijn overal aanwezig in Friesland, zowel op het platteland als in de dorpen en steden; hij is bepaald niet kieskeurig, integendeel. Bovengenoemde interpretatie kan hele negatieve gevolgen hebben; dit impliceert immers dat overal waar de steenmarter zich vestigt, dit als zijn ‘natuurlijk verspreidingsgebied’ moet worden beschouwd. Dit kan leiden tot het verdwijnen van de weidevogels uit alle natuurlijke verspreidingsgebieden, ofwel heel Friesland en andere provincies!

Er is echter een escape: artikel 3.10 lid 2c van de Wet natuurbescherming; dit geeft aan dat er een vrijstelling geldt van het verbod om beschermde soorten te doden als populatiebeperking nodig is “in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden”. Ook art. 3.17 is relevant. Afgaande op de uitspraak is dit helaas niet door de provincie in stelling gebracht.

Grutto met pul

Conclusie

Onderhand is wel duidelijk dat het erg belangrijk is om voor alle beoordelingscriteria inzichtelijk te kunnen maken wat de staat van instandhouding is, niet alleen van de weidevogels maar ook van de predatoren. En wel op basis van wetenschappelijk onderzoek, alleen bij kennislacunes mag worden uitgegaan van ‘expert judgement’.²

Een goed onderbouwd zicht hebben op de populatie-omvang van weidevogels en hun eveneens beschermde predatoren is dus erg belangrijk, naast de onontkoombare conclusie dat er proactief populatiebeheer nodig is. Omdat de staat van instandhouding van de weidevogels al jarenlang ongunstig is en die van de steenmarter steeds gunstiger.

Veel burgers, buitenlui en bestuurders betreuren dit en er wordt veel tijd en geld geïnvesteerd in een breed pakket aan maatregelen om wat er nu nog is aan weidevogels te behouden en zo mogelijk qua aantallen weer te laten groeien. Dit wordt bevestigd door een onderzoek dat de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV) in 2023 liet uitvoeren. Een derde van de maatschappij vindt dat er in weidevogelgebied op de vos gejaagd mag worden. Voor de jacht op de steenmarter is het draagvlak nog iets hoger, namelijk 40 procent. Het percentage tegenstanders is fors lager.³

1. <https://stats.sovon.nl/pub/publicatie/17835>

2. Onderzoek naar de betekenis van ‘de gunstige staat van instandhouding’, met name in het kader van de beoordeling van ontheffingsaanvragen onder de Wet natuurbescherming.

Kees Bastmeijer, Legal Advice for Nature, in opdracht van de Provincies Gelderland en Utrecht, in afstemming met de Provincie Overijssel

3. <https://www.agraaf.nl/artikel/910773-draagvlak-voor-jacht-in-weidevogelgebieden/>

Nynke blijft zoeken naar een eerste ei maar ziet bijna geen Kieviten meer bij Harlingen

Tekst: Nynke Antsje Zijlstra; Foto's: Hylke Zijlstra

We hebben dit jaar weer volop gezocht voor het eerste Kievitse. Van 's ochtends vroeg voor school tot 's avonds laat.

We zijn overal geweest bijna overal in Friesland zelfs in de Workummerwaard, daarna hebben we gezocht voor het eerste Kievitse van de Waadhoeke en als laatste gemeente was Harlingen nog open. Maar bij ons in Harlingen zijn er weinig tot bijna geen Kieviten meer, hopelijk komen ze volgend jaar terug. Het eerste ei werd gevonden tussen de

tulpen! Wel zijn er bij ons veel scholeksters. In de Workummerwaard was het wel heel mooi, natte landjes en heel veel mooie nestjes en Kieviten, bij die nesten kwamen we dan later terug om te kijken of het ei er al lag. Maar helaas ook dit jaar hebben we (heit, mijn broertje Berend en ik) geen eerste ei gevonden. Ik heb nu ook een echte nazorgpas dus we hopen volgend jaar beter, wie weet.

Scholeksterlegsel

Bij de landen bij ons voor hebben we weer nazorg gedaan, er waren wel veel scholeksters op het maisland dit jaar. Daar hebben we veel nesten gevonden die we hebben kunnen redden, ze hebben zelfs de sleepslang overleefd, toen heb ik met de man van de sleepslang aangegeven waar het nest lag met oranje pionnen. Toen het mais al wat hoog werd broeden ze nog. Een tijdje later zag ik op een middag uit school, een moeder met kleine jonge scholeksters lopen. Toen was ik heel blij; daar doe ik het voor dacht ik. Wel vinden we het heel jammer dat er van de Kieviten steeds minder zijn bij ons in de buurt. We moesten soms wel 20 minuten rijden om Kieviten te vinden, tijdens het eizoeken. Het is wel een mooi gevoel als je dan loopt door het land en dan al een tijdje niks hebt gevonden, en dan een ei ziet liggen. En als je dan je best doet voor de scholekster, hem even later ziet lopen met zes jonkies. Dan heb je toch ook weer zin om je nog meer voor de weidevogels in te zetten.

Groet Nynke Antsje Zijlstra

Nazorg met drones

Tekst: Geert Faber, foto's: Wytze Keizer

Afgelopen broedseizoen heeft Vogelwacht Franeker e.o. weer haar beide drones ingezet voor de nazorg. Naar schatting zijn afgelopen broedseizoen inclusief een aantal trainingen de drones een 52-tal keer ingezet.

Deze inzet was meestal om de legfels van onze weidevogels te vinden. Daarnaast is er gezocht naar jonge reeën en vossen, respectievelijk 13 en 7 maal. Alhoewel er door de Bond van Friese Vogelwachters (BFVW) getracht wordt een programma te ontwikkelen waarbij de drone de eieren gaat herkennen op vogelsoort en vervolgens ook direct gaat registreren in het BFVW-registratiesysteem, hebben we tot dusver de registraties nog eigenhandig moeten invoeren. Gemiddeld vinden we 11 legfels per dronevlucht. Veelal vindt dit plaats op moeilijk doorzoekbare percelen land. De drone heeft er geen moeite mee en maakt hiermee de verwachtingen waar.

Grutto pullen en aangepikte eieren

Op een gegeven moment kwamen de eieren uit en overall op het akkerbouwperceel waren de jonge Kieviten te vinden. Op 17 mei, laat voor het aardappelgroei seizoen, moest de boer zijn aardappelen planten en behulp van de drone, enkele nazorgers en arbeiders van de boer, hebben we de kuikens kunnen redden.

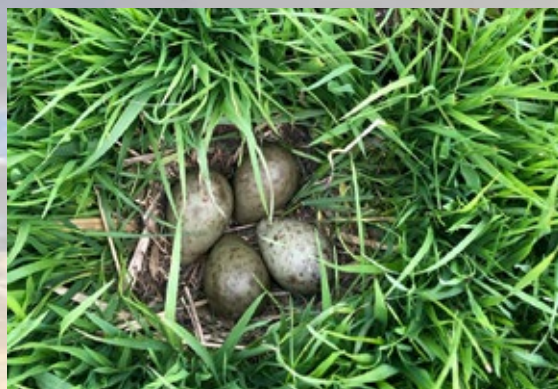
Kievitpul en 3 in de dop

Samenvattend kan worden gesteld dat de drone een welkome aanvulling is op het werk van de nazorger. Steeds meer wachters vragen inzet van de drone aan en hebben ook veel plezier aan deze vorm van zoeken naar nesten. Ook de bijvangst met betrekking tot de jonge reeën en predatie is prima. Tevens ontstaat er een wisselwerking tussen de nazorgers, het bestuur van de vogelwacht en de aanpakkers van de predatie, namelijk de leden van de wild-beheersgebieden.

De dronevliegers.

Bovendien worden we handiger in het zoeken. Het vliegen op zich is niet het probleem, wel de interpretatie van de zoekbeelden op het display. Dit vraagt om ervaring.

De samenwerking met de grondgebruikers en de nazorgers verloopt prima. Prachtig was het voorbeeld dat op een perceel akkerbouw van ongeveer 5 hectare groot, maar liefst 35 nesten van de Kievit lagen. De akkerbouwer besloot te wachten met het planten van de aardappelen.

Legsel van de Grutto

Excursie naar Gruttoland bij Wommels

Tekst en foto's: Liesbeth Terpstra

Gruttoland.... (Foto: Agrarisch Natuurfonds Fryslân)

De excursie van Vogelwacht Franeker e.o. op 13 mei ging naar Gruttoland van Murk Nijdam, dit is een project van Murk Nijdam en het Agrarisch Natuurfonds Fryslân. Jelmer Bakker en Eddy de Boer van het Agrarisch Natuurfonds Fryslân vertelden de deelnemers over de organisatie, het gebied en de aanwezige vogels.

Eind 2017 heeft de Bond van Friese Vogelwachten het initiatief genomen om de stichting Agrarisch Natuurfonds Fryslân (ANF) op te richten met als doel: het behouden en verbeteren van het Fries agrarisch natuurlandschap. De BFVW vond dit nodig, omdat het landschap helaas razendsnel verarmde en de populatie weidevogels sterk in aantal afnam. Dit komt o.a. door grote veranderingen in het landbouwsysteem en een toename van het aantal roofdieren. Het ANF vond het tijd voor actie om de weidevogel voor Fryslân te behouden. Zij willen dit realiseren door het boerenbedrijf en de agrarische natuur weer meer in evenwicht te brengen. Zij willen de weidevogelstand verbeteren, het cultuurhistorisch grasland behouden en de weidevogelbiotoop verbeteren. Zij willen het agrarisch natuurbeheer ondersteunen. Daarvoor wil het ANF zelf agrarische grond in bezit of beheer krijgen. Deze gronden worden dan optimaal ingericht en weidevogelvriendelijk beheerd voor de terugkeer en het behoud van de weidevogels in een rijk weidelandschap. Dit alles in harmonie en samenwerking met de boer en zijn bedrijf.

Murk Nijdam is zo'n boer met een groot hart voor weidevogels. Hij boert extensief en met passie, maar niet biologisch. Hij heeft nu ca. 35 melkkoeien op zo'n 40 ha grotendeels

kruidenrijk grasland en houdt rekening met de weidevogels. Hij boert als het ware om de weidevogels heen.

Murk werd in 1959 geboren op de stelpboerderij uit 1894 aan de Slachte bij Wommels. Zijn familie woont hier al sinds 1914. Zijn grootouders en ouders hadden toen ook al oog

Toen hij zag, dat het aantal grutto's en kieviten om hem heen steeds minder werd besloot hij vogelvriendelijker te gaan boeren

voor de weidevogels. Die hoorden er gewoon bij. Toen de kunstmest met stikstof zijn intrede deed, boerde heit Nijdam door op geurig kruidenrijk grasland. Hij gebruikte stront met stro in plaats van kunstmest. Al heel jong hielp Murk zijn heit op de boerderij met melken en later met hooien. Na het behalen van zijn diploma voor de middelbare landbouwschool bleef hij op de boerderij werken. Toen hij 27 jaar oud was in 1987 werd hij de boer en ging zijn 65 jarige vader met pensioen. Hij wilde doorgroeien en had plannen voor de toekomst. In tegenstelling tot zijn heit ging hij wel over op kunstmest, waardoor hij wat vaker kon maaien. Hij kon daardoor wat meer koeien nemen en verhoogde hiermee de inkomsten van de boerderij.

Toen hij zag, dat het aantal grutto's en kieviten om hem heen steeds minder werd besloot hij vogelvriendelijker te gaan boeren. Hij bracht in 1992 zijn veestapel terug naar 29

koeien van het ras Holstein-Friesian, die meer melk gaven. Ook stopte hij met het gebruik van kunstmest. Sindsdien strooit hij alleen nog maar ruige stalmest over zijn land. Hij boert weer zoals zijn heit dat voor 1987 deed.

Hij ontdekte ook, dat er veel minder weidevogel broedsels waren in droge jaren. Bij droogte trokken de grutto's weg. Hij wilde de grutto's op zijn land houden en dacht na hoe dat zou kunnen. Een plasdrasgebied, waarin de vogels met de poten in het water staan en zo het voedsel uit de modder trekken, zou een oplossing kunnen zijn. Murk legde de eerste plasdras aan in 2005. Dit bleek een groot succes. Honderden vogels streken er neer om te foerageren en te overnachten. Het was er zwart van de grutto's, wulpen en kemphanen. De grutto's bleven er broeden, maar ook waren er enkele nesten van kemphanen. Murk wilde meer plasdrasgebieden. Er kwam een tweede plasdras in 2010. Deze keer met een vogel hut voor vogelfotografen en natuurliefhebbers. Er kwamen nog meer vogelhutten. Het werd een plek waar ook nuttig onderzoek werd gedaan naar het leef- en broedgedrag van weidevogels, zoals de grutto. Murk Nijdam begon daarna met het rondleiden van groepen om zijn boodschap uit te dragen: "de grutto heeft onze hulp hard nodig".

Murk heeft in 2019 en 2020 met behulp van vele vrijwilligers een plasdras van 3,2 hectare gerealiseerd. In 2020 resulteerde zijn vogelvriendelijke aanpak in zo'n 70 grutto

Vanuit de 4 observatieruimtes is er een goed zicht op de fouragende steltlopers die geregeld op enkele meters afstand voedsel zoeken

Om het bedrijf in de toekomst zo voort te kunnen zetten heeft de ANF met behulp van subsidies en giften de landerijen en de stelpboerderij over kunnen nemen

De bronzen grutto van de Vogelbescherming

broedparen met meer dan 100 vliegvlugge kuikens. Op en rond het boerenbedrijf worden nu zo'n 120 vogelsoorten geteld. Voor en na het broedseizoen is de plasdras een toevluchtsoord voor trekvogels. Murk maait pas als alle nesten zijn uitgebroed. Het positieve resultaat hiervan zie je dan ook tijdens de alarmtellingen. De predatie is laag. Het zijn meestal de marterachtigen die dit doen. Kortom het boerenbedrijf van Murk Nijdam is een eldorado voor vogels.

Murk kreeg voor zijn inzet in 2016 de bronzen grutto van de Vogelbescherming. De geldprijs, die hier aan was verbonden, heeft Murk besteed aan de uitbreiding van de plasdras. Aardig om te vermelden is, dat Murk niet wist dat de bronzen grutto een wisselprijs was. Hij heeft de wisselprijs dan ook niet ingeleverd. Uiteindelijk mocht Murk de bronzen grutto houden. Er kwam een nieuwe wisselprijs: een gouden grutto. Dit blijft wel een wisselprijs.

Om het bedrijf in de toekomst zo voort te kunnen zetten heeft de ANF met behulp van subsidies en giften de landerijen en de stelpboerderij over kunnen nemen. Murk is nu pachter en houdt zelf de bedrijfsvoering in handen. Als hij

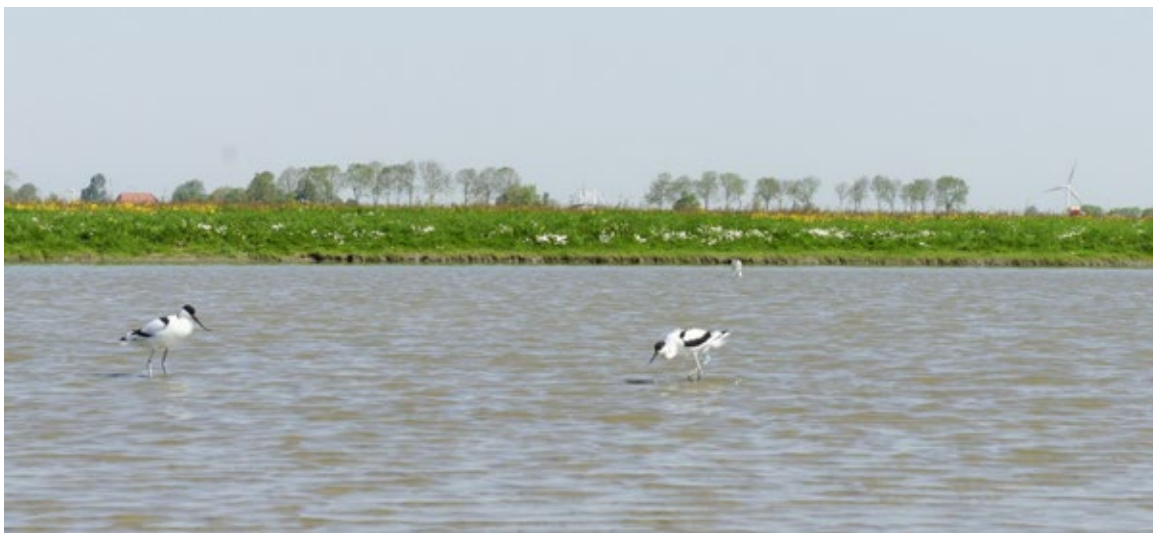

stopt zoekt hij een nieuwe pachter, die op dezelfde wijze boert als hij met oog voor de weidevogels.

Murk Nijdam wil de mensen laten zien wat er allemaal mogelijk is om de weidevogels te helpen bij hun bestaan, zodat daar draagvlak voor komt.

De leden van de vogelwacht hebben genoten en troffen het met het weer. Het was prachtig om door het kruidenrijk grasland te lopen en de verschillende vogelhutten te bezoeken om op waterhoogte de vogels gade te slaan in het plasdrasgebied. De zwaluwen vlogen af en aan om hun jongen te voeden in de grote zwaluwmuur.

Vanuit de vogelhutten zagen wij kluten, kleine plevieren, scholeksters, visdiefjes, tureluurs, krakeenden, oeverlopers, kemphanen, een bruine kiekendief en zelfs groenpootruiters en een gele kwikstaart. Het is een mooie, bijzondere wereld.

Kom eens langs bij

AGRA TOTAAL

Bûterhoeke 62

9041 AD Berltsum

tel. 0518-462456

www.agratotaal.nl

info@agratotaal.nl

Nieuw in ons assortiment

EQUIFIRST VOEDERS

voor paarden, pluimvee
en knaagdieren

Voor voeding, huisvesting, verzorging en al wat er meer bij het houden van pluimvee, Knaagdieren en sierduiven komt kijken, bent u bij ons aan het juiste adres. Onderstaande merken voeders kunnen wij leveren:

- KASPER FAUNAFOD
- GARVO
- TEURLINGS
- HAVENS
- KONACORN
- AGRA huiskmerk
- BEYERS
- MARIMAN
- DFK

Ook hebben wij verschillende soorten strooisel altijd op voorraad. Naast de alom bekende houtkrullen (spaanders) hebben wij ook:

GEMALEN VLAS, HENNEP EN KOOLZAADSTRO

Deze producten zijn sneller afbreekbaar dan houtkrullen.

Tegen een geringe vergoeding is bezorgen mogelijk!

Elke week nieuwe aanbiedingen, kijk op www.agratotaal.nl

BINNEN OF BUITEN, FRISJE OF PILSJE, GEBAK OF DINER;
WEES WELKOM
IN ONS MOOIE GRAND CAFE!

— —

**OOK VOOR CATERING
BENT U BIJ ONS
AAN HET JUISTE ADRES!
NEEM VRIJBLIJVEND
CONTACT MET ONS OP!**

Breedplaats 6, 8801 LZ Franeker

De Doelen
GRANDCAFE

T. 0517 - 383 256 | www.dedoelen-franeker.nl

RAS-project Scholekster en Kievit 2023

Tekst en foto's: Chris Grobbe

Voor de tweede keer is de Scholekster uitverkoren tot "Vogel van het jaar". In 2008 was dit namelijk ook al het geval. Het is voor het eerst dat een vogelsoort tot twee keer toe deze titel krijgt. Dit geeft al aan hoe het met deze soort gesteld is. Sovon en Vogelbescherming Nederland hebben in 2023 daarom extra aandacht besteed aan de Scholekster.

Landelijk is er veel ingezet om informatie te verzamelen van de Scholeksters die in stedelijk gebied en dan vooral op daken broeden. Het initiatief "Scholekster op het dak" inventariseert landelijk hoeveel Scholeksters op daken broeden en uiteraard het broedsucces van deze paren. Iedereen kan op www.scholeksterophetdak.nl de waarnemingen invoeren. Ook werd er ingezet op het aanbieden van beschermde nestgelegenheden. Landelijk waren er projecten met broedpalen. Dit zijn palen van circa 1,5 meter hoog met hierop een bak gevuld met grind of schelpen. Die zou bescherming moeten bieden tegen grondpredatoren. Om een voorbeeld te geven; Op Terschelling zijn 21 broedpalen in de polder geplaatst. Hiervan waren er 7 bezet. Hierin zijn 23 eieren gelegd, waarvan er 21 zijn uitgekomen. Uiteindelijk zijn er slechts 4 vliegvlug geworden. Bij ons in het gebied zijn er onder andere vlotjes geplaatst in het water ten noorden van Sexbierum. Hierop hebben net als vorig jaar een paartje Scholeksters gebroed (dezelfde vogels als vorig jaar). Het is nog nooit intensief onderzocht of het aanbieden van beschermde nestgelegenheden effectief is. De uitkomsten hiervan zullen eerdaags wel gepubliceerd worden.

Start ringseizoen

Onze eerste vogel vingen Tamme en Riemer op 1 mei. Op een stuk bouwland aan de Headyk te Dronrijp vingen ze een mooie adulte vogel van 490 gram. De vogel gaat

momenteel door het leven met de kleurringcombinatie BRR-C7WX. Dezelfde middag vingen we nog een mooie adulte vogel van 530 gram aan de Lytsehuzen te Dronrijp. Dit was een terugvangst. Deze vogel hadden we op 27 mei 2019 voorzien van kleurringen. Het betrof toen ook al een broedvogel, wat dus aangeeft dat de vogel toentertijd al minimaal drie jaar oud was. Nu, vier jaar later zat de vogel op 3 eieren. De vogel is sinds het ringen maar twee keer in het veld afgelezen en beide keren in 2023 op de hoogwatervluchtplaats op de Noorderpier te Harlingen. De eerste aflezing werd gedaan op 7 februari 2023 en de laatste aflezing op 22 oktober van dit jaar. Beide keren door Anneke Zeinstra, één van de meest fanatieke aflezers van "onze" Scholeksters. Hoewel ik de bovengenoemde vogels de start van het ringseizoen noem, begint het natuurlijk al veel eerder. Eigenlijk begint het al zodra de eerste Scholeksters en Kieviten hun broedterritorium opzoeken. Meestal eind februari, begin maart. Dan wordt er al geïnventariseerd en waar nodig de nesten gemarkeerd.

Verdwaalde Scholekster

Het is van Scholeksters bekend dat ze erg plaatstrouw zijn en vaak terugkeren om te broeden op de plek waar ze uit het ei gekropen zijn. Het gebeurt dan ook niet vaak dat wij geringde vogels uit een ander gebied terugvangen. Daarom waren wij ook erg verrast dat we op 13 mei een vogel vingen met een kleurringcombinatie welke niet van ons was. De vogel (BRY-WJG9) was als pul gevangen en geringd nabij Westergeest. Toch hemelsbreed zo'n 30 kilometer van elkaar gelegen. Het komt natuurlijk wel vaker voor dat jonge vogels eerst de wereld ontdekken, alvorens er een partner en broedterritorium gevonden wordt. Deze vogel is de eerste twee jaar vooral afgelezen op de hoogwatervluchtplaatsen tussen Zurich en Koehool. Daarna durfde hij/zij waarschijnlijk wel de Waddenzee over te steken, want de jaren erna zijn er waarnemingen van Schiermonnikoog en Texel van deze vogel. Deze dispersie, ofwel de verplaatsing van geboorteplaats en broedplaats, is ook één van de onderzoeksonderwerpen. Wat bepaalt nu waarom vogels voor een bepaalde plaats kiezen om hun eieren te leggen??

Loeren bij de Waadboeren

Prachtige dag bij de familie Bruinsma in Sexbierum. Op zaterdag 20 mei werd "Loeren bij de Waadboeren" georganiseerd. Dit is een route voor alle geïnteresseerden

Geert Faber assisteert

Toen wij aankwamen vlogen de alarmerendere oudervogels luid roepend om ons heen. Dat kan maar 1 ding betekenen; kuikens!

langs diverse boeren in de Waadhoeke. De deelnemende bedrijven stelden hun deuren open om zo hun werk en meestal ook hun passie van het boeren te presenteren. Er werd uitleg gegeven over het wel en wee op hun bedrijf. Je kon hier de producten en machines bekijken, maar ook waren er leuke activiteiten voor de jeugd, zoals spijkerbroekhangen en hoefijzer gooien. Omdat boer en natuur bij ons in de regio meestal wel samengaan, had Vogelwacht Franeker ook een informatiepunt. Dit was voor ons een mooi moment om ons ringwerk in de praktijk te laten zien aan de belangstellenden, en die waren er veel. Arend en Mirjam hadden vooraf al een behoorlijk aantal nesten gevonden op het land van de familie Bruinsma (zoals altijd zou je bijna zeggen). Zo konden de kooien snel gezet worden. Ondanks dat er een stevige noordoosten wind waaide ging het vangen ook voorspoedig. Zodra de vogels gevangen waren pendelde Arend op de Zündapp heen en weer om de vogels bij ons af te leveren bij het informatiepunt van de Vogelwacht. Hier konden we onder het toezien van de belangstellenden de vogels ringen en de biometrische gegevens vastleggen. Omdat we al meerdere jaren op deze plek ringen, waren er maar weinig vogels die geen ringen hadden. Dat is een gunstig teken, want dat houdt namelijk in dat de vogels nog leven. En dat het waarschijnlijk een gunstige broedplaats is. Mochten de nesten vaak mislukken, dan zoeken Scholeksters naar andere territoria, waar mogelijk meer broedsucces te halen is. Het is duidelijk dat de familie Bruinsma (en hun medewerkers uiteraard) een groot hart hebben voor de vogels op hun land.

Omgeringde vogel

Om goed onderzoek te doen, worden alle vogels met een unieke kleurringencombinatie geringd. Dat is de enige

manier om de vogel individueel te herkennen. Dit is een precies werkje dat centraal wordt geregeld. Alle ringgroepen krijgen diverse strengen met kleurringcombinaties opgestuurd en daar mogen natuurlijk geen dubbele combinaties tussen zitten. Hoogst zelden wordt een foutje gemaakt, maar wij waren de ongelukkigen die 2 strengen opgestuurd kregen met identieke kleurringcombinaties. De één kregen we in 2020 toegestuurd en de ander het jaar daarop. Omdat wij veel ringen en dus veel strengen wegwerken is ons die 2e streng niet direct opgevallen. In 2021 zijn er dus een aantal vogels met de ringen van de 2e streng geringd. Helemaal niet goed! Die tweede streng is toen direct retour gegaan. Maar er zijn dus nu vogels met een identieke code en dat geeft niet een goed beeld en wanneer die vogels afgelezen worden, zijn de waarnemingen niet betrouwbaar en dus nutteloos. Maar op de dag van "Loeren bij de Waadboeren" ving we een vogel met de code BLG-O4G6 en dat was er één van de dubbele serie. Bij deze vogel hebben we de oude combinatie vervangen voor een mooi nieuw setje kleurringen. Dit beestje gaat nu door het leven als BLY-GYYN en draait nu weer volop mee in het onderzoek.

Loeren bij de Waadboeren

Adult met pul

Dakbroeders

Op woensdagavond waren we te gast bij Douwenga Gevelrenovatie en Voegbedrijf aan de Vang te Franeker. Op dit industrieterrein hebben we in het verleden regelmatig Scholeksters geringd en het lijkt erop dat de Scholeksters, welke hier voorheen op de grond broedden, nu kiezen voor broeden op het dak. Zo ook hebben de Scholeksters gekozen om een nest te maken op het dak bij Douwenga. Wij waren dan ook in de veronderstelling dat we het dak op moesten met een vangkooi om over het nest te zetten. Echter, toen wij aankwamen vlogen de alarmerendere oudervogels luid roepend om ons heen. Dat kan maar 1 ding betekenen; kuikens! Die willen we natuurlijk ook ringen, omdat je dan de exacte leeftijd kunt bepalen. Dat is

Er is ook goede hoop dat deze vliegvlug worden, want ze groeien op onder bescherming van 15 paar Visdiefjes die ook op hetzelfde dak broeden

Omgeringde vogel met kromme snavel

Nu met close up van de snavel

De RB-CTLS

met broedende vogels vrijwel niet te doen, omdat vogels vanaf hun 3e kalenderjaar volwassen en geslachtrijp zijn en je het verschil in leeftijd niet meer kunt zien. Toen we via een ladder het dak opklommen, werd ons vermoeden bevestigd. Er liepen 3 mooie pullen op het dak. Nog te klein voor kleurringen, maar metalen ringen hebben ze al wel gekregen. Dat waren de eerste kuikens voor dit jaar. Er is ook goede hoop dat deze vliegvlug worden, want ze groeien op onder bescherming van 15 paar Visdiefjes die ook op hetzelfde dak broeden. Betere bewakers kun je bijna niet hebben, omdat deze alle vliegende predatoren massaal belagen. Arend en Mirjam hadden ook al schuilmogelijkheden gemaakt en aangebracht op het dak, zodat de kuikens zich kunnen verbergen wanneer er bedreigingen zijn. De hemelwaterafvoeren hebben ze ook afgeschermd met gaas, zodat de jongen hierin niet verdwijnen en er zat een mooie hoge rand om het dak, zodat de kuikens niet over de rand heen kunnen vallen. Kortom, dit dak lijkt uitermate geschikt om Scholekster vliegvlug te krijgen. Uiteindelijk is er sowieso één Scholekster vliegvlug geworden. Helaas konden we deze niet meer voorzien van een kleurringcombinatie. Dus wie weet komen we deze over een jaar of drie weer tegen op een nest en kunnen we hem/haar dan kleurringen.

Nog meer dakbroeders

In 2022 hebben Riemer en Tamme een vierkante bak met grind geplaatst op het platdak bij Schildersbedrijf Ganzinga in Dronrijp. Deze bak werd direct in gebruik genomen door een paartje Scholeksters, welke we beide hebben kunnen ringen. Tot een succesvol nest kwam het toen helaas niet. Dit jaar was hetzelfde paar weer aanwezig en nu resulteerde het wel in vier kuikens. Ook deze kuikens waren nog wat te klein voor kleurringen, dus dezen zijn ook voorzien van enkel een metalen ringetje. Op dezelfde middag hebben ze ook de enige overgebleven pul van de wereldberoemde braadpanbroeder op het dak van Pluimveeslachterij Van der Meer in Dronrijp geringd. Deze was wel groot genoeg om kleurringen aan te brengen en gaat nu door het leven

als BLY-GYYX. Van Nel van der Meer kreeg ik op 7 april al een foto van 2 eieren in de braadpan. Deze Scholekster zijn altijd heel vroeg.

Veel "nieuwe" vogels

Zaterdag 27 mei was een prachtige dag en hebben we de middag doorgebracht bij Waddenglas in Sexbierum. Mirjam en Arend hadden daar aardig wat nesten van Scholeksters en Kieviten aangemerkt. Uiteindelijk vingden we deze middag 9 adulte Scholeksters en 1 Kievit. Wat opviel was het aantal ongeringde vogels. Omdat we in voorgaande jaren hier al het nodige hadden geringd, was onze verwachting dat we veel geringde vogels zouden terugvangen. Van de negen Scholeksters waren er maar 2 geringd. Dezelfde middag zijn we nog in het windmolenpark geweest, omdat Arend daar 2 kuikens had zien lopen. De oudvogels hadden we in mei 2019 al geringd en dan is het natuurlijk mooi om de kuikens ook te ringen. Wanneer ze dan volwassen zijn en ze worden afgelezen of gevangen, kun je bepalen of ze een broedterritorium vinden nabij hun geboorteplaats, of dat ze het ergens anders zoeken. Meestal is dat toch in het gebied waar ze uit het ei gekropen zijn. Dit is natuurlijk ook afhankelijk van de partners.

Pullendag

Zaterdag 10 juni was qua weer een schitterende dag. Hoewel het weerbericht aangaf dat het zo rond de 29 graden zou worden, viel het in het veld gelukkig mee. Onze temperatuurmeter kwam niet hoger dan 25 graden en met een oostelijk windje van kracht 4 was het prima vangweer. Ochtends hebben we eerst even een ronde gemaakt, om te kijken waar flinke pullen rondliepen, zodat we voor de middag een route konden uitstippelen. Dit is natuurlijk wel de tijd dat je wat grotere pullen kunt aantreffen, die nog niet vliegvlug zijn. Tamme vond deze ochtend ook nog 2 Kievitsnesten op een bouw bij de familie Rosier nabij Dronryp. Qua route kwam het ons het beste uit om deze als eerste proberen te vangen. Toen we bij de nesten arriveerden waren we wel zwaar teleurgesteld, omdat een mooi broed-

Ditmaal was het een al eerder geringde vogel. De vogel is 13 jaar geleden op vrijwel dezelfde plaats gevangen en geringd

je dezelfde dag nog was gepredeerd. Hiervan verdenken we een Zwarte Kraai. Desalniettemin konden we op 1 nest een kooi zetten en ving we een mooie vrouw. Na nog een Kievit en een Scholekster te hebben gevangen zijn we bij Baaium opzoek gegaan naar 2 flinke Scholeksterpullen, die we dezelfde ochtend al hadden zien lopen. Gelukkig waren deze er nog en konden we ze na een paar korte sprintjes in de schepnetten krijgen. Deze beestjes waren al flink aan de maat en dus groot genoeg om te kleurringen. Toen we ze weer loslieten, waren ze binnen een mum van tijd weer herenigd met de oudervogels. Na deze actie zijn we naar Franeker gereden, omdat we op het terrein van de GGZ nog een grote pul hadden zien lopen. Onderweg daarnaartoe hebben we op industrieterrein Kie in Franeker eerst nog een adulte vogel op het nest gevangen. Helaas was de partnervogel niet erg bereid om ook gevangen te worden en na even gewacht te hebben, hebben we de kooi weer ingepakt en zijn we naar het terrein van de GGZ gereden. Daar aankomend hadden we de bewuste pul al snel in het vizier en terwijl we de sprint aantrokken, besefte het beestje waarvoor zijn vleugels dienen. Na een graai met het schepnet konden we hem net op tijd te pakken krijgen. Ook deze is van kleurringen voorzien en razendsnel met de oudervogels herenigd. We vervolgden onze reis naar Harlingen, omdat we daar ook 3 flinke pullen hebben zien lopen die we graag wilden ringen. Bij aankomst konden we er maar twee vinden, die we snel konden vangen. De derde pul hebben we trouwens een dag later wel weer gezien. De beide pullen zijn snel gevangen, geringd en herenigd met de oudervogels. Het vangen en kleurringen van pullen is enorm waardevol voor het onderzoek, omdat je dan exact weet waar deze geboren is en je kunt de exacte leeftijd bepalen. Daarom was dit alleen daarom al een gouden middag. Op de terugweg naar Dronryp zijn we via Welsryp en Baaium gereden, omdat we daar ook nog een nest hadden gevonden op een stuk bouw waar Blauw Maanzaad wordt gekweekt. Na het zetten van de kooi duurde het niet lang, totdat we de vogel hadden gevangen. Ditmaal was het een al eerder geringde vogel. De vogel is 13 jaar geleden

op vrijwel dezelfde plaats gevangen en geringd. Dit bleek een vogel te zijn die overwinterd in de Zeeuwse Delta. Al met al was dit een prima ringmiddag.

Kievitlegsels in de ochtend nog goed, in de middag gepredeerd

De cijfertjes (Scholekster)

Al met al hebben we een prima ringseizoen gehad. In totaal hebben we 124 vogels gevangen, 4 meer dan een jaar eerder. Er zijn 74 vogels geringd, waarvan 23 pullen. Dit houdt in dat we 50 vogels hebben teruggevangen. Dus vogels die we al eerder hebben voorzien van kleurringen. Ten aanzien van 2022 is het aantal terugvangsten meer dan verdubbeld. Dit kan heel veel oorzaken hebben. Eén van die oorzaken zal zeker de vele sterfgevallen zijn tussen het ringseizoen van 2021 en 2022, wellicht te maken met vogelgriep.

De cijfertjes (Kievit)

Net als de voorgaande jaren ringen we ook Kieviten. Deze voorzien we alleen van een metalen ring en niet met een kleurring of vlag. De aantallen terugmeldingen hiervan liggen daarom ook een stuk lager. Wanneer we bezig zijn met het vangen met Scholeksters, proberen we de aanwezige Kieviten ook te vangen. Dit is een stuk lastiger dan bij de Scholeksters. Dit jaar hebben we 11 Kieviten gevangen en geringd. Twee waren nog niet vliegvlugge kuikens. Opvallend is altijd het kleine aantal mannen wat er gevangen wordt, namelijk maar 2 dit jaar.

Verzoek voor komend jaar

Om ons werk nog waardevoller te maken is het van groot belang dat er pullen geringd worden. De afgelopen jaren komen we niet verder dan een stuk of 20. Dit zouden we graag uitbreiden. Zodra Scholeksters uit het ei kruipen, gaan ze aan de wandel en aangezien dat vaak in de tijd is dat de gewassen de grond uitkomen, is het bijzonder lastig om ze te vinden. We zouden hierbij heel goed uw hulp kunnen gebruiken. Dus wanneer u komend jaar pullen ziet, bel ons op 06-44819866, zodat we ze z.s.m. kunnen ringen.

Woord van dank

Ook dit seizoen gaat onze grote dank uit naar alle betrokkenen die het mogelijk gemaakt hebben om ook van dit ringseizoen een succes te maken. Zonder alle land- en terreineigenaren, akkerbouwers, kwekers, veehouders, natuurorganisaties, leden van de vogelwacht, aflezers en alle andere vrijwilligers en betrokkenen was dit natuurlijk niet mogelijk!

Centrum voor Duizeligheid, Hoofdpijn, Tinnitus en Kaakklachten in Franeker

Het Expertisecentrum Duizeligheid is een intercollegiaal en interdisciplinair team van zorgverleners dat zich bezighoudt met het onderzoeken en behandelen van de klachten die samenhangen met duizeligheid, hoofdpijn, tinnitus en kaakklachten. Het is een initiatief van Gezondheidscentrum Het Want.

Het Expertisecentrum Duizeligheid omarmt een multidisciplinaire aanpak en door korte lijnen binnen het gezondheidscentrum kunnen wij optimale zorg bieden. Je kunt bij ons terecht voor zowel acute, chronische of complexe klachten. Bij Expertisecentrum Duizeligheid wordt de intake uitgevoerd door onze casemanager. Uitlokkende factoren worden nauwkeurig in kaart gebracht en een uitgebreid onderzoek wordt uitgevoerd. Na het onderzoek worden de bevindingen met je besproken en wordt er een behandelplan opgesteld.

Voor meer informatie neem dan een kijkje op onze website: expertisecentrumduizeligheid.nl of neem contact met ons op via 0517-390900.

Fysiotherapie en sporten bij Gezondheidscentrum Het Want in Franeker

Specialisaties fysiotherapie

Manuele therapie, geriatriefysiotherapie, kinderfysiotherapie, fysiotherapie bij hart- en longproblematiek, duizeligheid, hoofdpijn, corona-revalidatie, adem- en ontspanningstherapie, gecombineerde leefstijl interventie, leefstijlcoaching, valpreventie, slaapfysiotherapie, chronisch pijn en fibromyalgie, multiple sclerose, claudicatiointermittens, medical taping en dry needling.

Interdisciplinair

De overige zorgaanbieders van Gezondheidscentrum Het Want zijn: pedicure, massagetherapeut, psycholoog, diëtiste, psychotherapeut, gewichtsconsulent, gezins- en relatietherapeut, bekkenfysiotherapeut, kinderbekkenfysiotherapeut, podotherapeut en logopediste. Door korte onderlinge lijnen is het mogelijk om snel en gericht gebruik te maken van een ieders specifieke deskundigheid.

Sport en ontspanning

Gezondheidscentrum Het Want biedt 6 dagen per week diverse sportactiviteiten aan, zoals: fitness, yoga, pilates, dansgroepen bij Parkinson, natuurwandelingen, nordic walking, buikdansen en bewegen voor ouderen.

Kom gerust langs voor een gratis proefles.

Het Want 12 | 8802 PV Franeker | 0517-390900 | info@hetwant.nl | www.hetwant.nl

Nestkastenproject 2023

Tekst: Jitze Ladenius, Foto en tekening: Marijke de Jong

Grote bonte specht zorgt voor broedgelegenheid spreeuw

De lente ligt alweer een tijdje achter ons; daarmee natuurlijk ook het broedseizoen. Wat betreft de resultaten houdt het niet over. Broedgevallen van koolmees en pimpelmees blijven redelijk op niveau, maar met de ringmus gaat het nog altijd niet goed. Hadden we in 2016 nog 84 broedgevallen (paren), zijn het er nu nog maar 36 waarvan 32 succesvol. De ringmus is op sommige plaatsen gewoon verdwenen, helaas.

Verder valt te melden dat bij Rienk Terpstra in Dongjum weer een grauwe vliegenvanger, tot twee keer toe, heeft gebroed. De jongen van het eerste legsel zijn uitgevlogen en het tweede legsel is helaas gepreedeerd. Hier helaas ook geen ringmussen in de nestkastjes.

Bij Hessel Bleeker in Tzummarum, in het bos bij de camping, waren het alleen maar pimpelmezen in de nestkastjes. Er had zelfs een paartje gebroed in een nestkastje speciaal wat bedoeld is voor de boomkruiper.

Bij Riemer Visser, even buiten Dongjum, had een pimpelmees gebroed; ook in een nestkast voor de boomkruiper. Verder had hij nog twee legsels van de spreeuw, plus tweede leg maar dat mislukte helaas.

Arend Kuiper meldde een succesvol broedgeval van de bonte vliegenvanger op Liauckemastate te Sexbierum. Wat er verder in de nestkasten werd aangetroffen waren huismus en kauw en helaas geen broedgevallen winterkoning en boomkruiper.

Nog even over de grote bonte specht en de spreeuw. De grote bonte specht heeft veel van onze nestkastjes gesloopt, omdat deze specht bijvoorbeeld het vlieggat groter hakt. Dit vlieggat groter hakken heeft ook voordelen; bijvoorbeeld voor de spreeuw, die we steeds vaker aantreffen in deze nestkastjes.

Iedere inventarisatievrijwilliger wil ik bedanken voor zijn/haar inzet. Hebt u vragen over nestkasten? Dan kunt u hiervoor Jitze Ladenius bereiken op 0517-391646 of via e-mail: jitzeladenius63@gmail.com

Nestkasten waarbij de opening is bewerkt door de grote bonte specht

Broedresultaten in nestkasten

Soort vogel	Totaal broedgevallen	Waarvan succesvol
Koolmees	72	70
Pimpelmees	31	31
Ringmus	36	32
Spreeuw	15	13
Bonte vliegenvanger	1	1
Huismus	4	4
Kauw	4	4
Gekraagde Roodstaart	-	-
Grauwe vliegenvanger	2	1
Boomklever	-	-
Gierzwaluw	14	14
Winterkoning	-	-
Totaal	179	170

Geïntariseerde nestkasten en andere kunstnesten

Soort nestkast	Aantal	Binnen bebouwde kom	Buiten bebouwde kom
Klein (voor mezen vlieggat 27 t/m 34 mm)	308	25	283
Normaal (voor spreeuwen en spechten vlieggat ca. 45 mm)	16	-	16
Groot (voor duiven, kauwen, uilen, valken ca. 90 mm)	9	-	9
Selectieve / Half open (voor boomkruiper, vliegenvanger, kwikstaart etc.)	26	-	26
Totaal	359	25	334

De vogelboeken van 2023

Tekst: Dingeman van Wijnen

Vogels kunnen veel betekenen in een mensenleven; dat weten we. Ook in gedichten, romans, literatuur kom je dat tegen. Daarom beginnen we het vogelboekenoverzicht van dit jaar daar straks eens mee, met twee stukjes literatuur met vogels.

Maar eerst hét vogelwachtboek van dit jaar, dat eigenlijk geen vogelwachter mag missen: **Gruttoland. Erfgoed van Murk Nijdam**. Het boek is verschenen bij Noordboek onder auspiciën van het Agrarisch Natuurfonds Fryslân dat is opgericht vanuit de BFWW (*prachtig uitgevoerd, groot formaat, gebonden, 168 blz., € 24,90*). Een indrukwekkend portret van Murk Nijdam's Gruttoland aan de Slachte bij Wommels, waar dit jaar onze Vogelwacht-excursie heenging. It is yndrukwekkend wat Nijdam foar elkoar krijt op syn pleats troch de greidefûgel sintraal te stellen yn syn buorkjen. Keapje, dit boek!

En dan ook nog eerst: een prachtboek over onze Nederlandse natuur, de **Canon van de Nederlandse natuur** van Dick de Vos (*KNNV Uitgeverij, mooi groot formaat, gebonden, 240 blz., € 32,95*). 50 kenmerkende soorten voor ons land worden beschreven, en via die beschrijvingen allerlei aspecten van de natuur: bodem en landschap, geuren, kleuren, water en weer, natuurbescherming. Van haring tot knotwilg en van grote vuurvlieder tot zinkvioletje. Wat vogels betreft: grutto, rotgans, merel, lepelaar, kanoet en zilvermeeuw. Wat je alleen al over die vogels leert! Maar ook over al die andere organismen, je mond valt voortdurend open, en je kunt het boek bijna niet wegleggen. Keapje!

En dan nu twee literaire boeken. Allereerst de novelle **De vogels van de hemel** van Karl Ove Knausgård (*Uitgeverij De Geus, klein formaat, gebonden, 86 blz., € 17,50*). Een kort verhaal over een moeder en een dochter, zomaar een greep uit hun leven, met een heel open einde, en waar vogels niet een erg prominente rol in spelen. Wel in de titel, en ook in de vogelfoto's van Stephen Gill, in zwart-wit en echt voor de liefhebber van wat meer abstract en kunstzinnig.

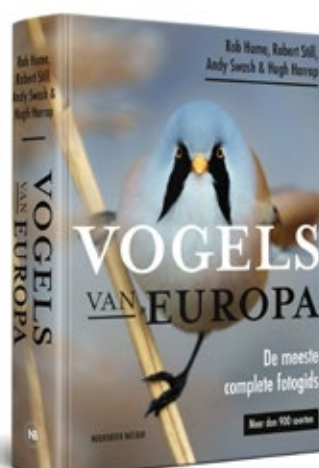
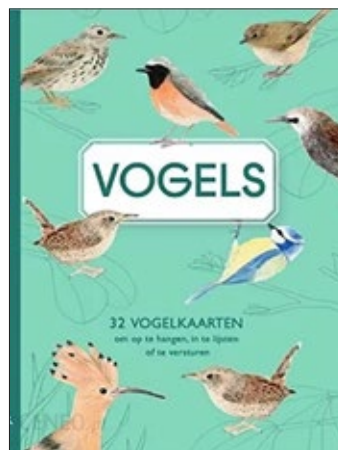
Veel herkenbaarder is het boek **12 vogels die je leven redden** van Charlie Corbett, met als ondertitel: Hoe je gelukkig kunt worden van de natuur (*Uitgeverij Meulenhoff, gebonden met stofomslag, 286 blz., € 22,99*). Corbett maakt verschillende crisismomenten door, o.a. het overlijden van zijn moeder, en telkens is er dan een vogel die hem helpt in het verwerken.

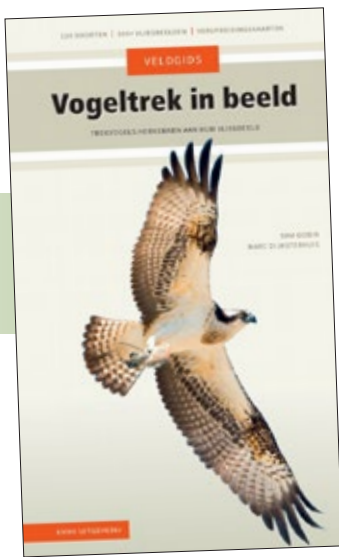
Een andere manier om met vogels bezig te zijn is met je handen: we hebben in onze vogelwacht een aantal

hele goeie tekenaars van vogels. Bij Uitgeverij Rubinstein verscheen een kloek boek van Lauren Fairgrieve en Kate Read, met tien uitdrukkaarten waarmee je zelf modellen van vogels kunt maken, gevolgd door 20 bladzijden informatie over die tien vogels (**Veren maken de vogel. Maak zelf 10 vrolijke vogels**, stevig gebonden, € 14,99). En bij Uitgeverij Snor verschenen twee doeboeken over vogels: **het Audubon vogels kleurboek**, met 44 vogels uit het legendarische Amerikaanse vogelboek van John James Audubon, links als schitterende afbeelding en rechts als pittige kleurplaat (paperback, € 19,99); en een boekje met 32 aardige maar ook weer niet spectaculair getekende vogelkaarten om te versturen (**Vogels. 32 vogelkaarten om op te hangen, in te lijsten of te versturen**, € 15,00).

Mooi dat zulke dingen verschijnen, maar voor ons als vogelwachters zijn de “echte” vogelboeken toch het interessantst. En dan zeker de vogelgidsen. Je hebt klassiekers en gloednieuwe gidsen. Een klassieker is de **ANWB Vogelgids van Europa** van Lars Svensson, al jaren een van de meest complete en toch ook handzame gidsen, en ik denk ook wel de bekendste en meest gebruikte. De allernieuwste editie kwam dit jaar uit. Het is een volledig geactualiseerde elfde editie met 32 extra pagina’s, een aangepaste soortindeling en deels nieuwe en opnieuw ingekleurde illustraties. En het voorkomen van de vogels in Nederland en België is helemaal geactualiseerd tot 2022. De nieuwe editie in een soepele integraalband en met een fraaie blauwborst op de cover ziet er prachtig uit. Het is een gids die bij elke vogelaar een plek in de kast en de tas verdient (Uitgeverij Kosmos, paperback, 480 blz., € 42,50). Een indrukwekkende nieuwe gids verscheen hier in Friesland bij Noordboek Natuur: **Vogels van Europa. De meest complete fotogids** (soepele band, 642 blz. € 39,90). Auteurs zijn Rob Hume, Robert Still, Andy Swash & Hugh Harrop. “De meest uitgebreide fotogids in één deel over Europese vogels die ooit is gemaakt,” zegt de uitgever. Ik kan dat niet helemaal beoordelen, maar de kans is groot dat ze gelijk hebben. Niet alleen worden alle 928 vogelsoorten besproken en afgebeeld die in Europa zijn waargenomen, maar bij elke vogel ook een heel scala aan foto’s, totaal bijna 5000, plus 540 kaarten. Pagina’s, soms dubbele naast elkaar, met vliegbeelden, foto’s van vogelgedragingen, geluid, vlucht, verspreiding, formaat en bedreiging. Niet voor in je binnenzak met bijna anderhalve kilo, maar in de rugtas kan best; en anders thuis om na te slaan, met als risico dat je door blijft bladeren.

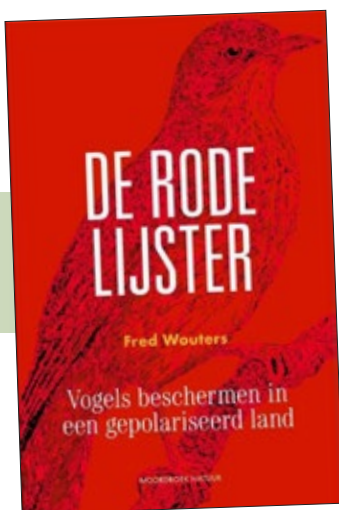

Steeds vaker verschijnen er de laatste tijd ook wat meer specifieke gidsen over onderdelen van vogelwereld en vogelgedrag, zoals vogelzang, vogels in de vlucht, en vogeltrek. Bij de KNNV Uitgeverij verscheen eerder al de Veldgids vogeltrek. Trekvogels herkennen aan hun roep, nu komt daar de **Veldgids Vogeltrek in beeld. Trekvogels herkennen aan hun vliegbeeld** bij (KNNV, gebonden, 288 blz., € 32,95). Met duidelijke kaarten en grafieken over wanneer in het jaar ze vooral voorkomen worden 120 soorten trekvogels beschreven, en afgebeeld in meer dan 500 vliegbeelden.

Een ander gidsachtig boek zet je wat op het verkeerde been met de titel **Welke vogel hoor ik?** Een hulpboek voor het herkennen van vogels is dit boek van Dominic Couzens (Fontaine Uitgevers, gebonden, 224 blz., € 24,99) niet. Couzens beschrijft 52 vogels, voor elke week één. Maar dan geen vogels die u en ik nu vaak tegenkomen. Roodflanktowie, geschubde lelhoningeter, kopersmid of treurmaina, het is maar een greep uit de uitheemse zangers in dit boek, naast vertrouwde soorten als koolmees en vink. Je leest er zeker veel in over de achtergronden en ontwikkeling van vogelzang, dus het hoeft geen miskoop te zijn. Maar vergis je dus niet in die titel.

Ook altijd boeiend zijn boeken over de vogel-actualiteit. Een fraai voorbeeld daarvan is het boek **De rode lijster** van Fred Wouters (Uitgeverij Noordboek, paperback, 160 blz., € 17,90). Fred is oud-directeur van Vogelbescherming Nederland en hij doet hier een boekje open over wat er allemaal komt kijken bij de pogingen en acties en juridische procedures en politieke overleggen om de vogels in ons land te beschermen. Fascinerend, en met veel liefde voor vogels geschreven.

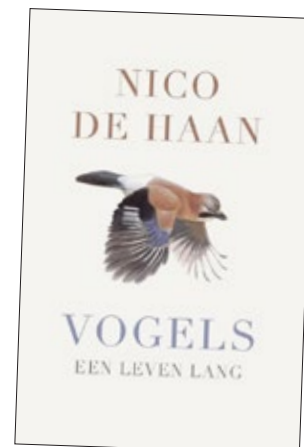
In zekere zin ook gekoppeld aan de wereld waarin we leven is het boek **De bionische vogel** van Annemarit van Broekhoven (tekst) en Margot Westermann, over “vogels als inspiratiebron voor creatieve en duurzame oplossingen”. Het boek (KNNV, gebonden, 192 blz., € 22,95) zet ongelofelijk veel boeiende feiten over vogels op een rij, over snavel, poten, veren, ingewanden, eieren, noem maar op, en denkt dan met ons na over de vraag hoe we vogelgedingen kunnen nabootsen (“biomimicry” wordt dat genoemd) om eigentijdse problemen op te lossen of nieuwe dingen te verzinnen die ons als mensen verder helpen. Fascinerend!

Al vaak heb ik geschreven over de vogelserie van Uitgeverij Atlas Contact. Elk jaar verschijnen er weer prachtige boeken

in die reeks, die helemaal over één vogel gaan. Ik las dit jaar het dikke deel over **De fuut** van Jan Johan Vlug (470 blz., *soepele band*, € 24,99). Een boek boordevol boeiende feiten over die prachtige vogels. Misschien een beetje doorzetten, maar je steekt er wel heel veel van op. (Een overzicht van deze geweldige vogelserie is te vinden op de website van de uitgever www.atlascontact.nl/boek/de-fuut/.)

Ook al eerder tegengekomen in deze rubriek, onze grote Nederlandse vogelambassadeur Nico de Haan. Wat heeft die man in zijn lange loopbaan al veel over vogels geschreven. Een mooie bundel van zijn vogelvertelsels kwam uit onder de titel **Vogels. Een leven lang** (Uitgeverij Kosmos, *gebonden*, 320 blz., € 25,00). Een dikke bundel persoonlijke herinneringen en gevoelens bij vogels.

Heel speciaal is het boekje **Zelfs de mus. Mediteren over vogels in de Bijbel** van Casper Koolsbergen (*paperback*, 88 blz., € 14,95). In een grijs verleden werkte hij in Franeker een tijdje bij de theologische boekhandel van Wever. Later werd hij predikant. In dit boekje mediteert hij over vogels in de Bijbel, en van elke vogel heeft hij er een eigen tekening bij. Een boekje om over na te denken, met rust en gebed. En een deel van de opbrengst gaat naar de natuurbeschermingsorganisatie A Rocha, www.arocha.nl.

Vorig jaar besprak ik een boek van Uitgeverij Koninklijke Van Gorcum over kraanvogels, dit jaar stuurden ze hun nieuwe boek over het Holtingerveld toe (*groot formaat, gebonden*, 208 blz., € 20,00), getiteld **Leestekens in het Holtingerveld. Op zoek naar de geschiedenis in het landschap** van Wim van der Wijk. Net geen Friesland en ook weinig over vogels, maar wel een schitterend gebied met veel boeiende historie.

Ik sluit af met de **Vogelscheurkalender 2024** van Kosmos Uitgevers (*voor elke dag een blaadje*, € 17,50). Voor de liefhebber die er elke dag even aan denkt, of die het niet erg vindt soms een hele stapel feitjes of quizjes achter elkaar te bekijken. Bij ons blijft zo'n scheurkalender helaas te lang onaangeroerd liggen. Veel te veel andere mooie vogelboeken!

PS Wie na deze rubriek nog niet genoeg heeft van vogelboeken kan ook terecht bij de Vogelboekenpodcast van Vogelbescherming:

www.vogelbescherming.nl/actueel/?type=Podcast

Vogels om door een ringetje te halen

Foto's: Wim van Zwieten

Wim van Zwieten: "Vogels zoeken, bekijken en fotograferen is een verslavende hobby. Een jaar of 10 geleden toevallig begonnen met het fotograferen van vogels in mijn tuin in Peins. Het bleek een kansrijke biotoop want toen ik vorig jaar verhuisde naar Franeker had ik meer dan 125 soorten vogels in mijn tuin op de foto gezet. Na de tuin kwamen de mooie vogelgebieden in Friesland, gevolgd door vogels kijken op de Waddeneilanden en zelfs door heel Nederland. De laatste jaren ben ik ook meerdere keren in West-Afrika geweest om vogels te fotograferen. De foto's die hier zijn afgebeeld zijn voornamelijk in Friesland gemaakt."

Appelvink

Sperwergrasmus

Siberische Tjiftjaf

Onder auspiciën van Adri Bakker heeft Vogelringgroep Franeker vanaf 1971 de 150.000ste vogel geringd! Gerekend vanaf 1971 is de Merel het vaakst geringd (zie p. 41). Over de laatste 10 jaar is de Tjiftjaf echter de koploper (ruim 2000x). Maar er zijn ook ongeveer 30 vogels die in deze 10 jaar slechts één keer zijn geringd... Een aantal ziet u hier.

Bladkoning

Roodborsttapuit

Boomklever

Bosrietzanger

Noordse boszanger

Matkop

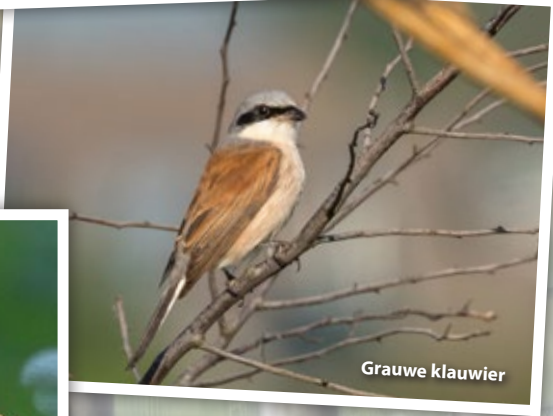
Braamsluiper

Geelgors

Koekoek

Grauwe klauwier

Grauwe vlieg

Humes bladkoning

Grote gele kwikstaart

welKOOP

Het adres voor tuin & dier.

—

We zijn er voor alle doeners. Voor iedereen die er blij van wordt om lekker buiten bezig te zijn. En te zorgen voor alles wat groeit en bloeit, het hele jaar door. Als doener vind je bij ons precies wat je zoekt: een praktisch aanbod en gedegen advies. Van iemand die er echt verstand van heeft. Het hele jaar door en bij elk weertype weet Welkoop wat er nú te doen is in de tuin. We weten hoe je goed voor dieren zorgt. En wat je daarvoor nodig hebt en hoe je dat aanpakt.

Tot snel in de winkel!

welKOOP

Weet wat te doen.

Welkoop Franeker
Zuidel. Industriegw 1B

0517-393773
franeker@welkoop.com

kuikens in het land
POES IN DE MAND

www.poesindemand.nl

 [piresindemand](https://www.facebook.com/piresindemand)

Zo begon 'natuur' met 'datgene wat je levensvreugde geeft.' Die gruttogruttogrutto in het voorjaar, achter elkaar aanjagend als viering van het Bestaan, snuif die boerenlandlucht op in je neus en voel 'hoera ik leef'...

gebruik van één Wagenings rekenmodel: Aerius. Met dat artikel in de hand konden activisten de kokkelvisserij van de Waddenzee procederen. En dankzij die wettelijke waarde van het 'deskundigenoor-deel' in de Habitatrichtlijn, kunnen wolven gedupeerde veehouders in de gordijnen blijven jagen.

Misanthropisch Regelwoud

Of het nu een wolf is of een grutto, het gaat overal zo, met wat voor 'beschermde natuur' ook. Waarschijnlijk is iedereen ooit met de beste intenties begonnen. Maar ja, er moet brood op de plank komen en lasten blijven jaar op jaar stijgen. De overheid verzamelde in 2023 al meer belastingen en premies in euro's, dan in het jaar 2000 nog in guldens. Dat stomme rotgeld, het moet niet belangrijk zijn maar het moet er wel zijn. Veel ecologen die ondergetekende uit Wageningen kende begonnen ook zo, voor de natuur. Tot je naar jezelf kijkt op een dag, en je werkt bij je ecologische adviesbureau.

Je bent vooral nog bezig om een 'passende beoordeling' te maken, dat is een wetenschappelijke rechtvaardiging om iets -dat eigenlijk niet mag- juridisch mogelijk te maken. Meestal voor een overheid of 'duurzame' energieboer, iemand die de resterende natuur verder wil bebouwen. In een land dat al overvol was. Het geld ligt bij de afbraak van het bestaande, niet bij de opbouw, laat staan bij het 'met rust laten van wat er nog is'... Je ziet je saldo dalen, krijgt een opdracht om wetenschap op bestelling te leveren. Wat zou je doen, met je hypotheek en gezin?

Met al die kleine optelsommetjes van menselijk tekort en bureauplannen voor 'de betere wereld', krijg je de wereld waarin we nu leven. Zo begon 'natuur' met 'datgene wat je levensvreugde geeft.' Die gruttogruttogrutto in het voorjaar, achter elkaar aanjagend als viering van het Bestaan, snuif die boerenlandlucht op in je neus en voel 'hoera ik leef'... De Lijp die duikelt van libido, het wonder wanneer je zo'n nestje vindt in het gras, met bespikkelde eitjes in zo'n kuiltje, of weggedoken jong haasje. En dat eindigt 'professioneel', met een tirannie van goede intenties.

Een Habitatrichtlijn, een misantropisch regelwoud met habitatcodes, bureaucratie die alle plezier uit de natuur jaagt, en vooral een baantjesmachine op de benen houdt. 'Ach ja', zeg je na bijna een halve eeuw op deze wereld. Je moet de moed er maar inhouden, en zelf het goede voorbeeld geven. Een vrije Fries moet tegen de stroom in Liever dood dan Slaaf willen zijn, oprecht in een wereld waar 'nep' wordt aangeprezen. Waarheid blijven spreken in een oceaan van oeverloos geOH. Dan maar wat minder subsidie en 'vrienden'. Wie de Friese Natuur wil beschermen, moet misschien juist die met uitsterven bedreigde oude mentaliteit in ere herstellen. Natuurbescherming is dus mensenbescherming, soms ook tegen zichzelf.

Fotoboek 'Liever dood dan Slaaf' en t-shirts

www.lieverdooddanslaaf.com

Studiecentrum voor Natuurlijke Historie

www.interessantetijden.nl

Broedgeval Witte Kwikstaarten bij monumentaal Gemaal Suderpolder

Tekst: Douwe Sibma

Als vogelliefhebber kun je vooral in het voorjaar en voorzomer genieten van eigenlijk alle vogels. Hun uiterlijk, hun typerende gedragskenmerken en hoe en waar ze een nest maken, wekken altijd weer bewondering op. Wel geldt dit voor de ene soort meer dan voor de andere; hoe minder vaak een vogel als broedvogel voorkomt in je tuin, des te groter zal het observatieplezier doorgaans zijn.

mei in een in de opslag staande aardappelzeef een nestje van de Witte Kwikstaart met daarin 6 eieren. Hoewel deze zangvogel een zeer algemene en wijdverspreide broedvogel is in Nederland, is de vrij goed zichtbare nestlocatie wel wat afwijkend van wat de Witte Kwikstaart doorgaans kiest als broedplek (half-holen en nissen of in schuren, spleten in muren etc). Het nest wordt gemaakt van mos, takjes, bladeren en gras. Witte Kwikstaarten zijn trouwens erg vindingrijk en flexibel in de keuze waar ze hun nestje maken; onder de motorkap van een trekker is een plekje die vaker is voorgekomen, waarbij de trekker soms ook nog gewoon werd gebruikt en de Kwikstaart meelifte.

Witte Kwikstaart
(foto: Jan Tijisma)

Een Merel af en aan zien vliegen naar een klimop met nestmateriaal en later met wormen, verveelt nooit. Maar als het een zanglijster of winterkoning is, dan kijk je misschien net even iets vaker. Ook de nesten van deze zangvogels blijven intrigeren; wat een solide bijna kunstzinnig gemaakte constructies waarvoor ze alleen een snavel als gereedschap hebben, waarbij ze de bouwkunde beheersen tot in de puntjes en dat zonder enige opleiding....

Bouke Pieter Hoekstra, boer, lid van onze vogelwacht en bewoner van de bij het Gemaal Suderpolder staande machinistenwoning (tussen Franeker en Tzum), ontdekte in

Gemaal Suderpolder
(foto: Internet)

Of dit paartje ook nog heeft meegewogen dat de kleuren van het monumentale gemaal van het Wetterskip mooi passen bij de eigen vederkleuren is natuurlijk gissen.

Jonge Kwikstaarten (foto's:
Bouke Pieter Hoekstra)

Hoe dan ook, Bouke Pieter vond het een mooi schouwspel. De 5 jonkies van dit legsel zijn uitgevlogen, daarna gingen de Witte Kwikstaarten een nestje maken elders op het perceel, en wel vlakbij een roterend werktuigonderdeel van het gemaal. Kort nadat er eieren in lagen, is het nest helaas gepreedeerd, Bouke Pieter denkt dat een Ekster hier een smakelijk hapje aan heeft gehad.

SFEERVOL RESTAURANT
AUTHENTIEKE ZALEN
NETTE HOTELKAMERS

Welkom bij
POORT VAN FRANEKER
ETEN, DRINKEN & BELEVEN...

Stationsweg 1, Franeker | info@poortvanfraneker.nl | 06-33 69 04 50

DE STABIELE FACTOR OP ELK TERREIN

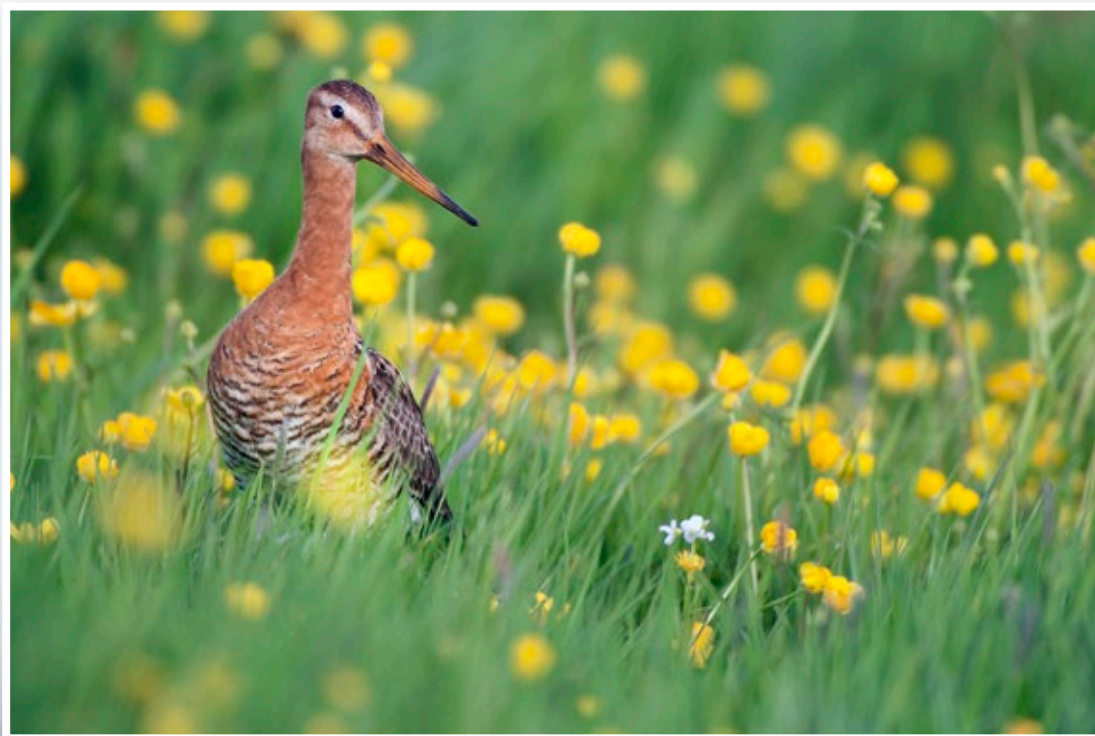
Uw veelzijdige en deskundige partner!
Voor zowel bedrijf als particulier .

GROEN | GROND | INFRA | VERHUUR

0517 39 22 55 | WESTRA.NL

“Gruttooo” “Gruttooo”

Foto's: Marcel van Kammen

Puzzel

Herken de vogel aan zijn kenmerken

Tekst: Sikke Dijkstra, foto: Arie Ouwerkerk

De opgave voor de puzzel zijn dit jaar de karakteristieken van de vogel. Oplossingen zijn Europese vogelnamen. Vogelnamen bestaande uit twee woorden worden in de puzzel aan elkaar geschreven, dus GEEN spatie.

De letters uit de gele vakjes vormen samen een vogelnaam.

U dient de oplossing te mailen naar: **sdijkstra1@hotmail.com**

of sturen naar: S. Dijkstra

Mercuriusbaan 14

8802BC FRANEKER

Vermeld naast de oplossing uw naam, adres en telefoonnummer.

Bij meerdere goede inzendingen zal worden geloot: de winnaar ontvangt het prachtige boek "Gruttoland. De erfenis van Murk Nijdam" (zie bladzijde 20). Ook de nummers 2 en 3 winnen een mooi vogelboek.

Oplossing: de letters uit de gele vakjes

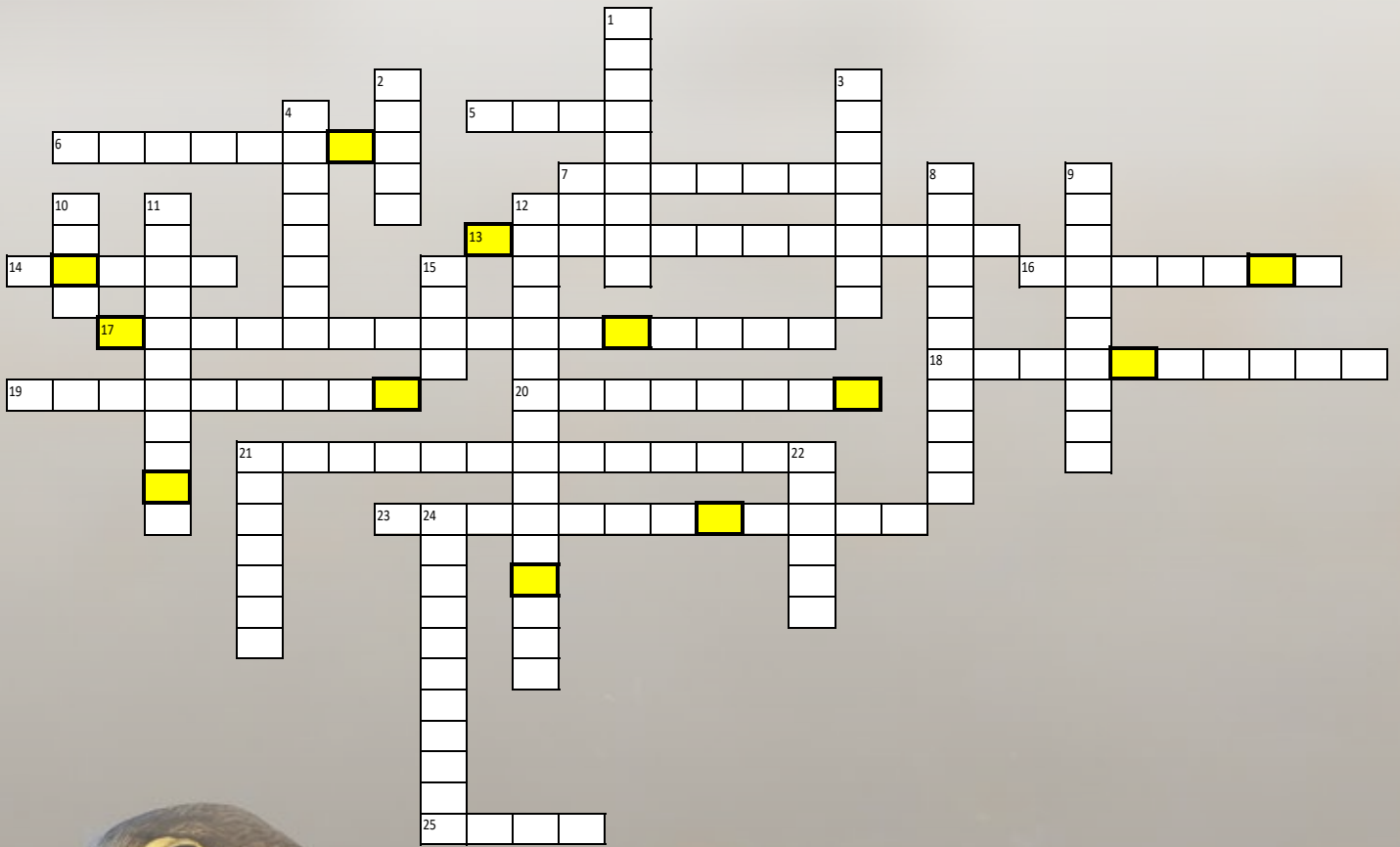
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Horizontaal

- 5 roodbruine en zwarte verlengde kopveren
- 6 verbrede snavel met gele punt
- 7 vlucht met stijve vleugelslagen
- 13 luide lachende zang en roep
- 14 elegante steltloper
- 16 turkooisblauwe vleugels
- 17 lang aanhoudende hoge snorrende zang
- 18 grote, zeer schuwe vogel met lange poten
- 19 zwemt en loopt kopknikkend
- 20 spectaculaire schijngevechten
- 21 lang aanhoudende trillende zang
- 23 zangvogel die kan zwemmen en duiken
- 25 onbevederde snavelbasis

Verticaal

- 1 krassende zang met veel imitaties
- 2 cultuurvogel
- 3 in alle kleden witte vleugelspiegel
- 4 opvallend lange kaneelbruine staart
- 8 zwart-wit gekleurde steltloper
- 9 opvallende witte stuit in vlucht
- 10 grootste Europese steltloper
- 11 maakt weemoedige geluiden
- 12 lage jachtvlucht over rietvelden
- 15 opvallend blauw vleugelveld
- 21 jaagt vaak overdag
- 22 tuimelende baltsvluchten in voorjaar
- 24 watervogel met witte kin en wangen

Slechtvalk aan de dis

Verslag Kerkuilenwerkgroep Franeker e.o.

Tekst en foto's: Wopke Vellinga

Ransuil met drie jongen

Eind februari kwam van de Kerkuilenwerkgroep Friesland het bericht dat er in sommige nestkasten al jongen waren en dat het wel eens een druk jaar kon worden. Dat er al zo vroeg jongen waren, had te maken met de explosieve groei van (veld)muizen. Het verzoek was dan ook of we wat vroeger bij de nestkasten langs wilden gaan om te controleren.

Met hulp van Mark de Boer en Jitze Ladenius ben ik weer langs zo'n 45 nestkasten in onze regio gegaan om te controleren of er legfels in de nestkasten zaten. Hieruit bleek ons al snel dat het vroeg tot broeden komen van de kerkuil vooral speelde in het zuiden van Friesland. De eerste jongen in onze regio waren er in april.

Bij familie Piebenga in Franeker was in 2017 een nestkast geplaatst en hier konden we dit jaar voor het eerst jonge kerkuilen ringen. Een nieuw broedgeval dus voor onze werkgroep! Op 7 mei zijn hier 5 jongen geringd.

Op 20 juni hebben we bij familie D. Hettinga in Kloosterlidlum 5 jongen geringd en bij familie B. de Jong in Ried 4 jongen. Dat de kerkuilen niet altijd in de nestkast broeden,

kwamen we dit jaar een aantal keren tegen. Zo werd ik gebeld door H. Dijkstra in Tzum, dat er jonge kerkuilen in de schuur van de boerderij vlogen. Waarschijnlijk heeft het paartje achter het  leboerd gebroed. Deze jongen konden wij dus niet ringen, omdat we er niet bij konden komen. Op 27 juni hebben we bij familie T. Hettinga in Hitzum 6 jongen kunnen ringen.

Bij de familie Sybrandi in Franeker hebben we op 30 juni 5 jongen geringd. Tijdens onze tweede controleronde op 13 september was er hier een 2e legsel met maar liefst 9 eieren. Helaas is dit 2e legsel mislukt. Op 6 oktober bleek namelijk dat de eieren koud waren.

Ook een nieuw broedgeval voor onze werkgroep bij de

We hadden dit jaar in onze regio 15 succesvolle legfels, met in totaal 59 pullen

familie P. van der Schaar in Tzummarum. Hier hebben we maar liefst het mooie aantal van 7 jongen geringd. Bij de familie Nieuweboer in Pietersbierum hadden we dit jaar ook een broedgeval buiten de nestkast. Hier is in ieder geval één jong uitgevlogen, maar waarschijnlijk meer. Op 11 juli bij de familie A. Zeinstra in Herbaijum ook maar liefst 7 jongen kunnen ringen.

Bij de familie H. Steringa zijn dit jaar ook jongen groot geworden, maar ook hier heeft de kerkuil niet in de nestkast gebroed, zodat we ook deze jongen niet hebben kunnen ringen. Het aantal hebben we ook niet kunnen vast stellen. Op 3 augustus hebben we bij de familie R. Visser in Franeker drie jongen geringd. En op 27 augustus 5 jongen bij de familie R. de Jong in Pietersbierum. Ook dit was een nieuw broedgeval.

Op 13 september hebben we bij de familie Schilstra in Tzum een volwassen kerkuil vrouw kunnen ringen. Er zat een kerkuilenpaartje in de nestkast, maar geen eieren helaas. Wie weet is het daar volgend jaar raak.

Aan het eind van het ringseizoen ook nog drie 2e legfels kunnen ringen. Op 6 oktober hebben we bij familie D. Hettinga in Kloosterlidlum een 2e legsel van maar liefst 7 jongen kunnen ringen. Hier moet dan ook nog volop voedsel in de omgeving zijn, want meestal zijn 2e legfels kleiner in aantal. Op 26 oktober hebben we bij de familie T. Hettinga in Hitzum 2 jongen kunnen ringen. Eind november kreeg ik

een berichtje van Jelle Deinum uit Achlum dat hij waarschijnlijk jonge kerkuilen in zijn nestkast had. Bij controle bleken er drie jongen te zijn. Deze jongen hebben we op 23 november kunnen ringen. Eind augustus was er bij de familie Deinum ook een 1e legsel, maar dit legsel was helaas mislukt. Prachtig dat ook hier dit jaar toch weer jongen zijn uitgevlogen.

We hadden dit jaar in onze regio 15 succesvolle legfels, met in totaal 59 pullen. Verder waren er maar liefst drie nieuwe broedgevallen, hebben we één volwassen kerkuil kunnen ringen en zijn er helaas twee legfels mislukt. We kunnen al met al dan ook terugzien op een prachtig kerkuilenjaar voor onze regio.

Ik wil de nestkastbezitters weer hartelijk bedanken voor hun gastvrijheid en meldingen over de jongen. Ook wil ik iedereen bedanken die ons heeft getipt over roofvogels. Verder wil ik Klaas Marten de Haan bedanken voor de ondersteuning bij het klimwerk.

*Riemer, Hester en Dieuwke
Hettinga én pake en beppe
met elk een jonge kerkuil*

Ook dit jaar doe ik weer mee met het tellen van de roestplaatsen van ransuilen. Ziet u een roestplaats in onze regio (gebied gemeente Waadhoeke) dan hoor graag de aantallen en de locatie. Ik zorg dan dat de gegevens worden doorgegeven aan de contactpersoon van Sovon in onze provincie.

Wopke Vellinga
Telnr. 06-20777354
e-mail: wvellinga@planet.nl

De Bosruiter en andere bosvogels

Tekst en foto's: Piet Blokland

Bijna drie jaar geleden kwam ik in het bezit van een chalet gelegen tegen de bosrand van het Doldersummerveld. Dit is een nat heidegebied grenzend aan het Drents-Friese Wold. Omdat mijn eerste mooie waarneming een stel bosruiters op het Doldersummerveld was en achter het chalet in het bos een ruiterspad loopt heb ik het chalet, samen met mijn vrouw, de naam "Bosruiter" gegeven. De naam ruiters is tevens verwerkt in de naam van de laan, die naar het chalet leidt. Het is daar zeer rustig en de stilte wordt hoofdzakelijk onderbroken door vogelgeluiden en een aantal keren per dag door ruiters te paard.

Bosruiter

Als ik op een morgen over het Doldersummerveld fiets zie ik vanuit de verte een aantal grijs gekleurde vogels bij een plas foerageren. Op tijd afstappen en naast de fiets lopen is dan het motto. Al snel zie ik door de verrekijker dat het om 8 bosruiters gaat, die tijdens de trek even wat extra voedsel innemen voor de verdere vlucht naar het noorden. Tot nu toe heb ik weliswaar met enige regelmaat bosruiters gezien maar nooit meer dan een éénling of een paar. Deze waarneming blijft voor altijd opgeslagen.

Appelvink

Al snel als er een voederplank bij het chalet geplaatst is komen er appelvinken op af om de zonnebloempitten uit het voer weg te pikken. Van een paar meter afstand kun je heel mooi zien hoe groot en sterk de snavels van

appelvinken gebouwd zijn. Binnen een ogenblik zijn de zonnebloempitten dan ook verschalkt.

Vogelfoto's gemaakt op een voederplank vind ik nooit zo aantrekkelijk en probeer dan vanuit het wc raampje een opname van de appelvink die in een boom zit te maken. Het heeft wel ontzettend lang geduurd, voordat een appelvink op een goed zichtbare plek in een boom ging zitten. Ik heb ook nog nooit eerder zo'n lange tijd op een toilet doorgebracht.

Zwarte Specht

Als een zwarte specht begint te roffelen komt bij mij de gedachte op, dat ik in de buurt van een militair oefenterrein ben beland. Het geluid is zo hard, dat het in de wijde omgeving hoorbaar is. Ik schrik dan ook behoorlijk, als ik

Als een zwarte specht begint te roffelen komt bij mij de gedachte op, dat ik in de buurt van een militair oefenterrein ben beland

vroeg in de morgen door het Drents-Friese Wold richting Appelscha en het Fochteloërveen fiets. Plotseling, van wel heel dichtbij, begint een zwarte specht tegen een den te roffelen. De vogel had mij kennelijk niet gezien, want de zwarte specht, de grootste van alle spechten die in Nederland voorkomt, is een hele schuwe vogel. Je hoort ze veel vaker, door het specifieke geluid dat ze maken, dan dat ze zich laten zien. De dag kan al niet meer stuk door deze mooie waarneming.

Gaai

Deze vogel heet voor mij nog steeds de Vlaamse gaai. Waarom eind vorige eeuw een aantal vogelnamen zo nodig verandert moest worden, kan ik nog steeds niet begrijpen.

Op het terrein, waar het chalet staat, zijn heel veel hazelaars geplant en die staan ook achter het chalet.

Het is in de herfst een eldorado voor gaaien om van de hazelnoten een wintervoorraad aan te leggen. Het is mij tot nu toe niet gelukt daar een mooie opname van te maken. Totdat ik een keer een wandeling door het bos achter het chalet maak. Het is mij pas gelukt om daar een mooie opname van te maken, toen ik een achter het chalet ging wandelen.

Op het moment dat het aardig begint te regenen en ik mijn fotospullen aan het inpakken ben, zie ik achter een bemoeste tak een gaai bezig een eikel te verstoppen. Als hij wegvliegt, haal ik mijn camera weer uit de rugzak en wacht totdat de gaai met een nieuwe eikel aan komt vliegen. Tevreden kan ik mijn spullen weer inpakken en terugkeren naar het chalet.

Jaarverslag Ringgroep Franeker

Tekst: Adri Bakker, Foto's: Ringgroep Franeker

Ieder najaar vliegen miljoenen vogels van hun broedgebieden naar hun overwinteringsgebieden en in het voorjaar weer terug. Ook veel van "onze" Nederlandse broedvogels trekken in de herfst weg naar het zuiden, en vogels die noordelijker broeden, van Groenland tot ver in Siberië, ontvluchten de winterkou in ons land of verder zuidwaarts op zoek naar gebieden waar voldoende voedsel beschikbaar is om te kunnen overwinteren. Trekvogels zijn tot bijzondere prestaties in staat. De Noordse Stern vliegt ieder jaar de aarde rond, na de broedtijd naar het Zuidpoolgebied en in het voorjaar weer naar de arctische streken richting Noordpool. De Rosse Grutto's vliegen in 1 keer van hun broedgebied in Alaska naar Nieuw Zeeland, dwars over de Grote Oceaan om daar te overwinteren, een afstand van 12000 km. In het voorjaar vliegen ze, via een tussenstop in Oost-Azië, terug naar hun broedgebied, een reis van 10000 km. De beste plekken om in Nederland volgetrek te zien liggen langs de kust, want veel trekvogels volgen de kustlijn. Ze komen vaak vanuit het noorden of oosten aanvliegen en zien "plotseling" de Noordzee of Waddenzee opdoemen en blijven daarom de kustlijn volgen. Het is daarom geen toeval dat onze belangrijkste ringlocaties Kornwerderzand en Zurich zijn.

Barmsijzen

Na 5 jaar trok er weer een heuse invasie van zowel Kleine- als Grote Barmsijzen door Nederland. Ze waren met tientallen tegelijk in groepjes te zien, meestal in de buurt van berken of elzen om daar te foerageren. Waarschijnlijk door een goed broedseizoen en een gebrek aan zaden in hun broedgebied in Scandinavië en Noord-Rusland waren ze deze herfst vooral langs de kust te zien en te bewonderen. En daar hebben wij op onze ringplekken Kornwerderzand en Zurich dankbaar gebruik van gemaakt. De Kleine Barmsijzen (*Acanthis cabaret*) is kleiner dan de Grote Barmsijzen (*Acanthis flammea*) en heeft veel warmbruine tinten op kop, flanken en onder de staart. De Grote Barmsijzen is grijsig met een lichte vleugelstreep en een zwarte bef. Lijkt sterk op de Kleine Barmsijzen, maar is bleker en grijzer.

Volwassen mannetjes hebben rood op de borst, vrouwtjes en jonge eerstejaarsvogels niet. Barmsijzenkenners hebben

tussen de Grote Barmsijzen ook enkele Witstuitbarmsijzen (*Acanthis hornemanni*) ontdekt, afkomstig uit nog noordelijker (pool) gebieden. Inderdaad herkenbaar aan de vrijwel witte stuit. Langs de Noordzeekust is er op 1 van de vogelringstations een exemplaar geringd.

Tijdens de trek zijn het echte nomaden en er zijn ongelooflijke terugmeldingen bekend van geringde vogels. Een Grote Barmsijzen die op 14 november 2004 werd geringd in Noordoost-China werd op 13 november 2005 terug gevangen door Vogelringstation Meyendel, Den Haag! Een andere Grote Barmsijzen, die geringd was in Michigan (VS), want ook in Noord Amerika broeden ze, werd een winter later gevangen bij Ochotsk in Siberië, 10.200 km verder. Spannend of ons grote aantal geringde Barmsijzen (579 grote en 36 kleine) een bijzondere terug vangst oplevert.

Links Grote Barmsijzen, rechts
Kleine Barmsijzen

Voor het zevende jaar op rij vingen
we weer jonge Nachtegalen

In 2023 hebben we tot 1 december 3437 vogels geringd, verdeeld over 55 soorten.

Onze ringkeet op Kornwerderzand was nog steeds waterdicht, maar daar was dan ook alles mee gezegd. Toen dit onze voorzitter Sikke Dijkstra bekend werd, had hij in een mum van tijd een nieuwe keet voor ons geregeld, waar wij weer jaren mee vooruit kunnen. Veel dank van alle leden van de Ringgroep, Sikke. Vader Pier van Dirk Kooistra heeft hem rijklaar gemaakt en vervoerd naar Kornwerderzand en Tjitte Piebenga heeft de resten van de oude keet afgebroken en afgevoerd. Wat een luxe!

Kornwerderzand

Totaal	Nieuw	Terug	Soorten	Vanguren
1032	955	77	32	90

Dagrecords waren er voor:

Grote Barmsijs	177 exemplaren	op 22 november	<i>(was 152 exemplaren op 25 november 2008)</i>	
Tjiftjaf	19 exemplaren	op 16 april		
Kleine Barmsijs	7 exemplaren	op 16 november		

De eerste sperwer werd geringd op 16 april evenals de enige Sijs. Op 15 oktober werd de enige, moeilijk te vangen Kramsvogel geringd.

Zurich

Totaal	Nieuw	Terug	Soorten	Vanguren
1731	1430	301	41	138

Op 16 juni vingen we als nieuwe baansoort een Spreeuw. Duizenden hebben we over zien vliegen maar

Grote Barmsijs

Nieuwe keet Kornwerderzand.
Henk van der Wetering en
Gerard Westerhuis

nog nooit gevangen. Op 22 oktober, het was nog schemerig, de netten stonden pas, zag Tjitte een netstok bewegen en kwam terug met onze eerste Ransuil als nieuwe baansoort, een kwartier later volgde Gerard met de eerste Sperwer van dit jaar. Voor het zevende jaar op rij vingen we weer jonge Nachtegalen.

Dagrecords waren er voor:

Tjiftjaf	30 exemplaren	op 9 juli
Rietzanger	21 exemplaren	op 22 april
Roodborst	51 exemplaren	op 8 oktober
Keep	6 exemplaren	op 8 oktober
Grote Barmsijs	66 exemplaren	op 12 november
Kleine Barmsijs	18 exemplaren	op 12 november

Adri met Sperwer

Pimpelmees nr: BR...32642, (...), bleek de 150.000ste vogel te zijn, die sinds 1971 door de Ringgroep Franeker is geringd

Cor, Jaap en Tjitte halen de eerste Barmsijsen uit het net

Franeke Ring MUS (028)

Totaal	Nieuw	Terug	Soorten	Vanguren
368	279	89	22	144

Dit jaar geen nieuwe soorten, dus dat aantal blijft 58.
Niet alledaagse soorten: Kleine Karkiet, Spotvogel, Grauwe Vliegenvanger, Ringmus en slechts 1 Huismus.

Top 5 2023:

Koolmees	73	57 terug vangsten
Vink	45	4 terug vangsten
Pimpelmees	43	4 terug vangsten
Tjiftjaf	18	1 terug vangst
Goudhaan	16	

Franeke 't War

Totaal	Nieuw	Terug	Soorten	Vanguren
450	351	99	22	71:50

Op 5 oktober ringde Tjitte Piebenga in zijn tuin op 't War 13 vogels waaronder 3 Pimpelmezen.
Pimpelmees nr: BR...32642, een dit jaar geboren vogel met een vleugel van 6,5 cm, een gewicht van 11 gram en een vetscore van 4, bleek de 150.000ste vogel te zijn, die sinds 1971 door de Ringgroep Franeker is geringd. Een felicitatie van ons allen. Nieuwe baansoort Grote Barmsijs, 5 exemplaren 23 – 11 - 23. Totaal 36 soorten.

Top 5 2023:

Koolmees	115	57 terug vangsten
Groenling	77	5 terug vangsten
Vink	50	12 terug vangsten
Pimpelmees	32	14 terug vangsten
Roodborst	14	

Dagrecords waren er voor:

Turkse Tortel	2 exemplaren	op 12 augustus
Koolmees	26 exemplaren	op 24 oktober
Groenling	19 exemplaren	op 9 september
Grote barmsijs	5 exemplaren	op 23 november

Makkumer Súdwaard

Totaal	Nieuw	Terug	Soorten	Vanguren
974	857	117	30	91.50

Samen met onze collega ringers van de Mokkenbank, en met assistentie van Piet Vlas, werken Jaap Strikwerda en Adri Bakker mee aan een CES-Project.
Mooie, eenmaal gevangen, soorten: IJsvogel, Gaai,

Spotvogel, Nachtegaal, Gekraagde Roodstaart en Roodborsttapuit.

Geringd op Makkum en in het buitenland terug gevangen:

Rietzanger	1 kj, terug gevangen 040822 bij Ingelmunster, België, 278km na 3 dagen.
Rietzanger	1 kj, terug gevangen 100822 bij Oorderen, België, 200 km na 20 dagen.
Rietzanger	1 kj, terug gevangen 020922 bij Oorderen, België, 208 km na 10 dagen.
Bosrietzanger	1 kj, terug gevangen 0202822 bij Ghuderin, Tsjechië, 681 km na 16 dagen.

Elders geringd en terug gevangen op Makkum:

Kleine Karekiet	na 1 kj, geringd 060822 in Lebbeke, België, 243 km, 279 dagen.
Rietzanger	1 kj, geringd 230822 Haute Normandië, Frankrijk, 530 km, 26 dagen.
Rietzanger vrouw	na 1 kj, geringd 140822 Rochefort, Frankrijk, 913 km, 327 dagen.

Mokkebank

Totaal	Nieuw	Terug	Soorten	Vanguren
1117	943	174	37	149

De Mokkebank is het domein van Tryntsje en Ype Albada en Catrinus Monkel met assistentie van Jouke Tolsma.
Mooie 1 maal gevangen soorten: Sperwer, IJsvogel, Snor en Grote Barmsijs.

Dagrecords waren er voor:

Cetti's Zanger	4 exemplaren	op 26 september
Kneu	10 exemplaren	op 19 juni
Grote Barmsijs	1 exemplaar	op 22 november

Tevens nieuwe baansoort.

Onze vangsten Op Kornwerderzand, Zurich, Franeker (Ringmus) en 't War kun je volgen op internet: www.trektellen.nl

Geringd op de Mokkebank, in het buitenland terug gevangen:

Kleine Karekiet man na 1 kj, terug gevangen 140819, in de Etang des Landes, Frankrijk, 775 km, 42 dagen.

Kleine Karekiet 1 kj, terug gevangen 060822, In Iebbeke, België, 224 km, 23 dagen.

Kleine Karekiet 1 kj, terug gevangen 140922 in Mechelen, België, 213 km, 7 dagen na ringdatum.

Rietzanger 1 kj, terug gevangen 290722 in Eindhout, België, 197 km, 23 dagen.

Rietzanger 1 kj, terug gevangen 200822 in Ninove, België, 244 km, 3 dagen na ringdatum.

Harsta Dearsum

Totaal	Nieuw	Terug	Soorten	Vanguren
325	250	75	32	102

Jaap Strikwerda heeft in zijn tweede jaar als gediplomeerd zangvogelringer zijn tuinproject Harsta, mede door aangepaste beplanting, intensief benut. Zijn vangsten geven een goed beeld van de diversiteit van zangvogels in een open weidegebied.

Top 5 2023:

Huismus	51	12 terug vangsten
Koolmees	32	17 terug vangsten
Tjiftjaf	32	6 terug vangsten
Pimpelmees	22	10 terug vangsten
Merel	17	13 terug vangsten

Nieuwe soorten: IJsvogel, Grasmus, Grauwe Vliegenvanger, Gekraagde Roodstaart, Kleine Barmsijs.

Dagrecords waren er voor:

Tjiftjaf	14 exemplaren	op 6 augustus
Zwartkop	7 exemplaren	op 9 september
Boomkruiper	3 exemplaren	op 25 augustus
Merel	8 exemplaren	op 19 augustus
Vink	4 exemplaren	op 4 april
Putter	3 exemplaren	op 30 april

Sint Annaparochi Brandsmalaan

Totaal	Nieuw	Terug	Soorten	Vanguren
59	53	6	11	143.30

Na een intensief en succesvol ringjaar op Rohel heeft Gerard Westerhuis zijn Ring Mus-project vervolgd. Druppelsgewijs krijg je zo een goed beeld welke vogels in

een tuintje omringd door huizen voor komen. Hij heeft vaak assistentie van zijn vader Jacob.

Nieuwe soorten: Ekster, Keep, Ringmus.

Dagrecord was er voor:

De Huismus 3 exemplaren op 11 september

Top 5 2023:

Pimpelmees	19	2 terug vangsten
Koolmees	12	2 terug vangsten
Huismus	8	1 terug vangst
Merel	5	1 terug vangst
Turkse Tortel	3	

Onze vangsten Op Kornwerderzand, Zurich, Franeker (Ringmus) en 't War kun je volgen op internet: www.trektellen.nl: kies dan voor Ringvangsten Nederland. Dan krijg je een hele lijst, daaruit kun je kiezen:

- VRS Franeker (Ringmus)
- VRS Franeker ('t War)
- VRS Franeker (ringplaats Zurich-viaduct)
- VRS Franeker (ringplaats Kornwerderzand)

We hebben een succesvol ringteam met mooie resultaten in 2023, mede dankzij altijd aanwezige hulp als dat nodig is.

Spreek onze activiteiten je aan?

Als je graag in de natuur bent en groene vingers hebt, zou je met enkele dagen snoeiwerk in het najaar en/of vroege voorjaar een belangrijke bijdrage kunnen leveren om ons succes te handhaven. We horen het graag.

Adri Bakker, ringer – 011.
Coördinator 0517 393667
bakkerdejong@home.nl

Tjitte Piebenga ringer – B58
Wopke Vellinga ringer – B77
Jaap Strikwerda ringer – L05
Gerard Westerhuis ringer – 3266
Henk van de Wetering ringer – 917
Cor Aardema assistent – ringer
Dirk Kooistra assistent – ringer

TERUGMELDINGEN in 2023 van door de RINGGROEP FRANEKER geringde vogels

Foto's: Jan Tijsma

soort	ring nummer	m v o	leeftijd	geringd op teruggem. op	geringd te teruggemeld te	afstand in km's	aantal dagen	opmerkingen
Sperwer	1355619	m	Nestj.	300623 150723	Osingasingel,Dronryp, Friesland.NL. Mosselbankweg,Moddergat,Friesland.NL.	37	15	Geringd door VRS Franeker, Wopke Vellinga (B77) Kort dood gevonden door Barel Storm (2837).
Torenvalk	3872020	m	Nestj.	050623 040823	Riedsterweg, Dongjum, Friesland, NL. Mosselbankweg,Moddergat,Friesland.NL.	41	60	Geringd door VRS Franeker, Adri Bakker (011). Kort dood gevonden door Barel Storm (2837).
Kl.Karekiet	BH 40815	o	1kj	220723 050523	Viaduct Zurich, Friesland. NL. Poststraat, Lebbeke, België.	249	3j9m13d 1383 d	Geringd door VRS Franeker, Tjitte Piebenga. Teruggevangen door Belgische ringer
Koolmees	Y 087521	m	1kj	040921 210923	Sexbierumerw. tuin Adri Bakker,Franeker Binnenhof, Franeker, Friesland, NL.	0,5	2j17d 747d	Geringd door Adri Bakker-011 (Ringmus-028). Dood gevonden in nestkast.
Zwartkop	Y 161902	m	Na 1kj	011023 091023	Viaduct Zurich, Friesland, NL. Oude Schulpweg, Castricum, N-Holland.	81	8	Geringd door VRS Franeker, Jaap Strikwerda L05 Teruggevangen door Andre van Loon (446)
Buizerd	6196263	m	Nestj.	200620 151023	Lidlumerwei, Oosterbierum, Friesland.NL Hearewei, Tzummarum, Friesland.NL.	3	1212 3j3m25d	Geringd door VRS Franeker, Wopke Vellinga (B77) Ring gevonden met metaaldetector
Vuurgoudhaan	CAC 030	v	1kj	011123 111123	Bosjes bij de Sluizen, Kornwerderzand.Frl Koumarwei, Burgum, Friesland.NL.	10	10	Geringd door Henk vd Wetering 917,VRS Franeker Teruggevangen door J. Dijkstra (990).

Verklaring van de gebruikte afkortingen bij leeftijd en geslacht

m/v = mannetje/vrouw
o = geslacht onbekend

1kj = vogel in 1e kalenderjaar
>1jr = vogel NA het 1e kalenderjaar

volgr = vliegvaardig, leeftijd onbekend
2kj = vogel in 2e kalenderjaar

pull = nest of dons jong
>2jr = vogel NA het 2e kalenderjaar

**Er zijn geen terugvangsten van Nederlandse collega's.
Buitenlandse terugvangsten (5) zijn nog niet teruggemeld.**

Aantallen geringde vogels

1 januari t/m 1 december 2023

Foto's: Jan Tijsma

nr.	Soort	aantal
1	boerenzwaluw	7
2	bonte vliegenvanger	2
3	boomkruiper	4
4	boompieper	1
5	bosrietzanger	36
6	braamsluiper	50
7	bruine kiekendief	21
8	buizerd	8
9	Cetti's zanger	2
10	ekster	1
11	fitis	27
12	gaai	3
13	gekraagde roodstaart	4
14	goudhaan	382
15	grasmus	7
16	grauwe vliegenvanger	2
17	groenling	101
18	grote barsijs	579
19	grote bonte specht	8
20	grote gele kwikstaart	8
21	heggenmus	63
22	huismus	13
23	keep	16
24	kerkuil	64
25	kleine barsijs	36
26	kleine karekiet	42
27	kneu	10
28	koolmees	237
29	koperwiek	73

nr.	Soort	aantal
30	kramsvogel	1
31	merel	302
32	nachtegaal	2
33	oeverzwaluw	13
34	pimpelmees	110
35	putter	8
36	ransuil	2
37	rietgors	6
38	rietzanger	38
39	ringmus	3
40	roodborst	188
41	sijs	5
42	sperwer	9
43	spotvogel	9
44	spreeuw	4
45	tjiftjaf	229
46	torenvalk	71
47	tuinfluiter	39
48	Turkse tortel	3
49	vink	103
50	vuurgoudhaan	46
51	waterhoen	5
52	winterkoning	93
53	witte kwikstaart	3
54	zanglijster	122
55	zwartkop	216
55 soorten		3437

Top 10 van januari tot december 2023

nr.	Soort	aantal
1	Grote Barsijs	579
2	Goudhaan	382
3	Merel	302
4	Koolmees	237
5	Tjiftjaf	229
6	Zwartkop	216
7	Roodborst	188
8	Zanglijster	122
9	Pimpelmees	110
10	Vink	103

Top 10 aller tijden van 1971 tot december 2023

nr.	Soort	aantal
1	Merel	15856
2	Roodborst	9348
3	Koolmees	9250
4	Goudhaan	8190
5	Zanglijster	7611
6	Goudplevier	6996
7	Zwartkop	6258
8	Pimpelmees	5783
9	Fitis	4708
10	Witte kwikstaart	4411

Zwaluwtil en Oeverzwaluw-broedwand in de Idylle Waadhoeke

Tekst: Claas Frankena

Dit jaar is er een werkgroep genaamd 'Idylle Next Level' opgericht om de Idylle Waadhoeke nog interessanter te maken voor educatie, duurzaamheid, biodiversiteit en recreatie. De werkgroep bestaat uit vrijwilligers uit verschillende vakgebieden en de Alvestêdewyk. De idylle Waadhoeke is een natuurgebied aan de rand van Franeker Zuid. In het jaarverslag 2021 heeft de man van het eerste uur, Mark de Jager, de idylle in woord en beeld geschetst. Hieronder een schets van de plannen met dank aan Landschapsbeheer Friesland en de Commissie broedzorg van de BFVW. Ook de Vogelwacht Franeker draagt bij aan de realisatie van een en ander.

De idylle

Het is een gevarieerd gebiedje met graslanden, rietvelden, 'het Zuiderbos' met bomen en struiken, en een zomerpolder, die in de winter gedeeltelijk onder water staat. In totaal een oppervlakte van ongeveer 25 hectare, ontsloten met onverharde graspaden en een schelpenpad.

Het gebied is eigendom van de gemeente. Een pachter (een boer uit de buurt) maait het gebiedje. Er broeden talrijke vogelsoorten. In de brede rietkragen langs de sloten broeden meerdere Kleine karekieten, Rietzangers, Rietgorzen en Bosrietzangers. Met een beetje geluk kun je op een mooie zonnige dag bekende vlindersoorten zien vliegen als Dagpauwoog, Kleine Vos, Atalanta, Koolwitjes en gehakkelde Aurelia.

Op de noordelijke kant is een mooie plasdras waar op 21 juni nog veel vogels aanwezig waren: Gespot werden: 1 paar Grutto's met vliegvlugge jongen, 3 of 4 paartjes Tureluurs met jongen van vliegvlug tot nog vrij klein, 1 paar Kieviten met kleine jongen en 1 paar Scholeksters vermoedelijk nog op eieren. Daarnaast werden ongeveer Grauwe ganzen met grote jongen waargenomen en enkele Grote zilverreigers welke broeden in naastgelegen bosje.

Verbetering biotoop

Het doel van de werkgroep is om de biotoop verder te verbeteren, hiervoor is een plan bedacht. Dit nadat drie werkgroepleden een cursus vanuit Kening.frl, genaamd "Bouwstenen van biodiversiteit" hebben gevolgd, waar werkgroep vijf avonden in verschillende plekken in Fryslân zijn geweest. "Kening werkt aan een welvarend landschap, waarin mensen en andere levende wezens in balans samenleven. Welvaart

gaat wat ons betreft heel goed samen met een gezond en rijk bodemleven. En een florerend ecosysteem staat een bloeiende economie niet in de weg".

We kregen een begeleider toegewezen van Landschapsbeheer Friesland (een ervaringsdeskundige op het gebied van plannen maken en haalbaar maken hiervan) en hier verzorgden diverse sprekers, zoals Wetterskip, Fryske Gea, Landschapsbeheer, Iepen Mienskipfonds (financieringen) cursussen.

In gezelschap van verschillende initiatieven van steden en dorpen in Fryslân die er ook aan deelnamen, hebben we ook kennis kunnen delen en gebruiken van mekaar (win-win) en om tot een plan komen voor ons gebied "de Idylle". Hieruit kwam voort dat Kening ons een 'aanmoedigingsbijdrage' van 7500 euro heeft toegekend waarmee we een aantal onderdelen van het plan kunnen financieren.

Fase 1

De eerste fase 1 betreft de realisatie van een huiszwaluwtil, een bloemenweide, nestkasten en een informatiebord.

Huiszwaluwtil

Deze is gepland in de âlvestêdenwyk, waar de beschermde huiszwaluwen (rodelijst) in kunnen broeden. Waarom de huiszwaluwen broeden nu al aan de huizen in de Alvestedenwyk en hebben zich al gevestigd en zoeken meer ruimte voor nieuwe nestplekken en een voorbeeld van zo'n zwaluwtil zie je hier op de foto links (vogelwacht Rottevalle). Ook zullen bewoners van info worden voorzien over het nut en zorg over de bestaande nesten aan hun gevels.

Bloemenweide

De bloemenweide is wederom door de Vlinderstichting bezocht en heeft gekeken naar de ontwikkeling hiervan en was niet ontevreden. Wel kunnen ze zien dat het stuk bloemenweide te nat is en zaden niet gekiemd hebben daardoor. Daarvoor is ook het restant prijsgeld gebruikt om nieuw "inheems" (heel belangrijk t.b.v. van vlinders en rupsen) bloemzaad aan te kopen en drainage en greppelsstructuur aan te leggen.

Zwaluwtil (foto: vogelwacht Rottevalle, inzetfoto: vogelwacht Tjalleberd)

Met een toenemende predatiedruk zullen zij toch succesvoller hun jongen groot kunnen brengen, dankzij de aanvallende luchtbrigade van de visdieven (de één helpt de ander)

Nestkasten

Nestkasten voor “vogels” en “vleermuizen” op te hangen in de bomen bij het Hitzummer-binnenpaad, dit omdat in bestaande nestkasten al een aantal x vleermuizen zijn gevonden bij nestkastcontrole en een duidelijk foerageergebied is. Klaarblijkelijk een belangrijke habitat voor hen en willen we daar graag een beetje bij helpen

Informatiebord

Daarop de nodige informatie die mensen leert kijken en tegelijk inspireert tot verdere actie. (Bijvoorbeeld thuis of als vrijwilliger bij de werkdagen die we organiseren).

Deze bovenstaande plannen kunnen we realiseren vanuit de verkrege ‘aanmoedigingsbijdrage’.

Het vervolg

Voor de fase 2 en 3 zijn nu de plannen uitgewerkt voor een broedgelegenheid voor o.a. Oeverzwaluw-en Visdiefjes, een IJsvogelnestwand, een maaibalkmachine, picknickbanken en een Blote-voeten-pad.

Het plaatsen van een Oeverzwaluw-/visdief-broedgelegenheid

Het doel is om in het randgebied de beide “Rode lijst soorten” een prefab-oeverzwaluw-visdief-huis (kaart zie OV) te plaatsen, waarop het dak visdieven kunnen broeden die in de nabijheid foerageren in de Tzjummervaart en vijvers en op daken in de stad broedend (bijv. Dijkstraat) aanwezig zijn. Deze visdieven zijn vrij territoriaal en zullen eventuele predatoren op afstand houden (noem het maar de mobiele luchtbrigade voor de weidevogel), waarbij de oeverzwaluw en de weidevogels gebaat bij zijn(win-win).

De oeverzwaluwnestkast is een nieuw soort bouwwerk, wat verplaatsbaar is en op palenfundering staat, waardoor er geen ongewenst predatoren zich zullen vestigen onder de vloer, dan wel makkelijk op de broedplek kunnen klimmen. In de wanden zijn voorgevormde nesten die maximaal broedgelegenheid bieden aan de oeverzwaluwen en de visdieven broeden op het dak van de broedgelegenheid. Het geheel is zodanig ingericht dat er zonder verstoring van beide vogels geringd en gemonitord kan worden en educatief kan worden gebruikt.

Bijkomend is het leuk te vermelden dat geluid en broedende visdief lokvogels(decoys) zullen worden gebruikt om ze naar de plek te krijgen. Vanuit Canada naar Europa gekomen en bv op Aeres(school) in Leeuwarden ook is gebruikt.

Visdief broedplaats

Oeverzwaluwhuis

CSG Anna Maria van Schurman (AMS) te Franeker zal mee helpen met de bouw van deze broedkist onder leiding van de “Commissie broedzorg van de BFVW” en een aantal vrijwilligers vanuit het aanjaagteam idylle “the next level”.

Weidevogels Kievit, Grutto, Tureluur en Scholester broeden in de Idylle in het rode perceel. Met een toenemende predatiedruk zullen zij toch succesvoller hun jongen groot kunnen brengen, dankzij de aanvallende luchtbrigade van de visdieven (de één helpt de ander).

IJsvogelwand

De IJsvogel is ook een geziene gast nabij het Hitzummerbinnenpaad, dat duidelijk een foerageergebied is, als ook de vispaaistroken langs de Tzjummervaart in het riet. Schuw zoals ze zijn zullen we een plek voor ze zoeken in het gebied langs het Hitzummer-binnenpaad.

Voor fase 2 en 3 is momenteel de werving voor financiële ondersteuning gaande.

Tot slot

In het jaarverslag over 2024 hopen we u de realisatie van een en ander te kunnen laten zien!

Uiteraard bent u ook van harte welkom in de Idylle!

U kunt er gemakkelijk komen: 1 kilometer lopen of fietsen vanaf NS-station Franeker langs het Hitzummer Binnenpaad, met de boot bereikbaar via de Tsjommerfeart (met drie aanlegsteigers van de Marrekrite) of met de auto via de Jan Dijkstraweg, parkeren bij de afrit gasstation Vermillion. Contact of meer informatie via facebook.com/IdylleFraneker of idyllewaadhoeke@gmail.com

Lytse Bunte Wilsters

Reis naar Ryptsjerkster polder, de Alde Feanen, Helgoland en de Farne Islands

Tekst: Baukje Boersma, Foto's: Albert Wester

Albert Wester van Treblatem.nl, oud-boswachter, vinder van het eerste Kievitsei in Fryslân in 1999 en voormalig medewerker van It Fryske Gea, nam ons op 17 november mee naar prachtige gebieden waarin veel vogels zijn te bewonderen. Hij begon met het prachtige gebied van de Ryptsjerksterpolder en eindigde zijn dia-presentatie en uitleg (in het Fries) op de Farne Islands in Engeland. Hij pleit voor een goed weidebeheer met de mogelijkheid van plas-dras om de vogels een goede dienst te bewijzen.

De Ryptsjerksterpolder is één van de natuurparels van Fryslân, waar in het voorjaar veel weidevogels naar terugkeren. Je kunt er steltlopers, kemphanen en grutto's aantreffen, die vanuit het zuiden weer op weg zijn naar noordelijke streken.

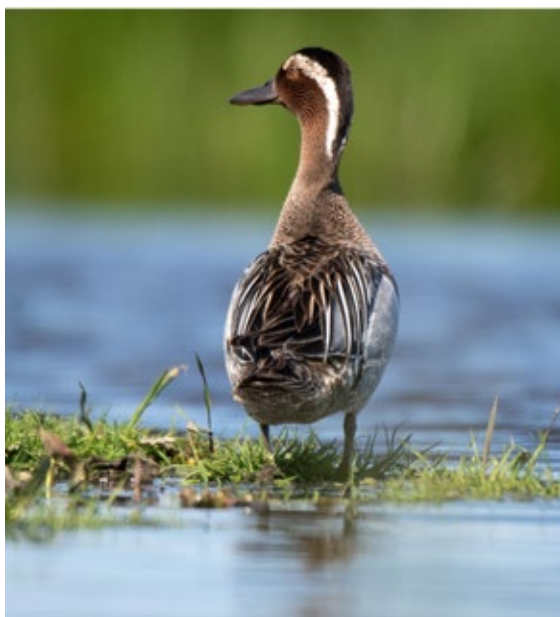
In de winter gebruiken, eenden, zwanen en ganzen het als een veilige overnachtingsplaats. De Ryptsjerksterpolder is door de lage waterstand, vaak als eerste de vlakte, die zorgt voor vroegtijdig schaatsplezier.

Links: Skries op it nêst

Rechts: Tsjirk pyk

*Het nationaal Park de Alde Feanen is ook één van de pronkjuwelen van it Fryske Gea.
Het is de ideale plek voor Grutto's om bij te komen van hun reis uit Afrika*

Waterrijke natuur: de polder ligt op de grens tussen zandgrond en veengebied en kent mineraalrijke waterbronnen, waar niet alleen vogels goed kunnen gedijen, maar ook bijzondere planten en insecten.

De Ryptsjerksterpolder is een gebied om zuinig op te zijn en goed te beschermen. De zomerpolders komen van half oktober tot half maart onder water te staan en herbergen, kolganzen, brandganzen en smienten.

Het vogelrijke gebied is te bekijken vanaf de Westerdyk (N361) bij Gytsjerk.

Het nationaal Park de Alde Feanen is ook één van de pronkjuwelen van it Fryske Gea. Het is de ideale plek voor grutto's om bij te komen van hun reis uit Afrika. Het gebied is één van de drukstbezochte grutto slaappleatsen van Nederland. Daarnaast tref je er kieviten, gele kwikstaarten de zeearend, met de geweldige spanwijdte van zijn vleugels. Ook 's nachts is er veel te zien en te horen. Albert brengt dan ook regelmatig nachten en dagen door in een tentje om van daaruit te fotograferen. Foto's van hem zijn ook te vinden op de website van de BFWW, onder het kopje lezingen en presentaties.

Links: Skiertsjilling

Rechts: Skriezen

Tsjirk (ynset: by it nêst)

De wandeling langs de Engelse Oostkust, vooral het noorden en richting Schotland is voor vogelspotters zeer de moeite waard

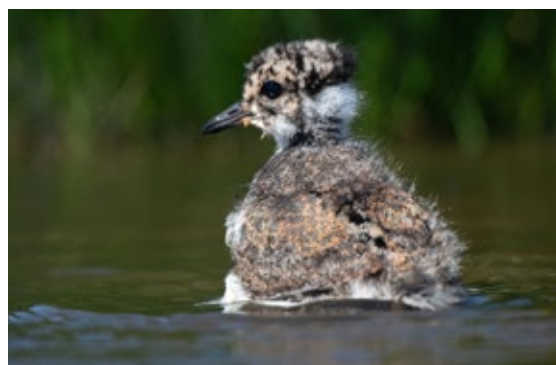
Links: Ljurk

Rechts boven: Ljip pyk

Rechts onder: Piiptsjilling

Na de pauze reizen we naar Helgoland (Duitsland), om daar op de kliffen Jan van Genten en drieteen meeuwen te zien. Bij eb kunnen we tijdens de bootreis naar het eiland, soms verschillende soorten zeehonden waarnemen. Dan steken we de Noordzee over en komen aan de oostkust van Engeland, waar we een excursie maken naar de Farne Islands. Woon en verblijfplaats van Stern en Papegaaiduiker. De wandeling langs de Engelse Oostkust, vooral het noor-

Skoeten

den en richting Schotland is voor vogelspotters zeer de moeite waard.

Het is een boeiende avond met verhalen van dichtbij en verder weg met een enthousiaste spreker, vogelkenner. Met dank aan Albert Wester en it Fryske Gea.

Factuurvogels en declaratiedieren

Tekst en foto's: Rypke Zeilmaker

Beschermde dieren genereren miljoenensubsidies voor de adviesindustrie, PR-bureaus en natuurbu-reaucratie, zo blijkt wanneer je Woo (Wet open overheid)-documenten opvraagt. Wat is dus nog de toegevoegde waarde van natuurorganisaties, behalve geldklopperij?

De 'Kening fan de Greide' - de grutto- zal van de ondergang gered worden met een website, vergaderuren, hippe vloggers en 'meer onderzoek'-subsidie. Nu is er weer een 'aanvalsplan' nodig voor de 'nationale vogel', dan weer een 'delta-plan biodiversiteit'. Knipper met je ogen, en daar gaat alweer een 'spinoff', het Living Lab (...) Fryslân voor 'natuurinclusieve veehouderij'. De uitkomst van al die taalvervuiling met mensen die zich 'programmamanager' noemen, 'aanjager', of zelfs heel militair 'kwartiermaker' laat zich bij voorbaat raden. De kletsende klasse is vooral 'overhead', een woord dat sterk lijkt op 'overheid'.

Over een paar jaar zeggen ze opnieuw 'het gaat nog slechter'. Alsof er dus een omgekeerde relatie bestaat tussen de hoeveelheid geld, die bepaalde organisaties jaarlijks binnenhalen en het resultaat. Afgelopen zomer bleken bijvoorbeeld ook Wadvogels weer een declaratie van drie miljoen euro bij het Waddenfonds in te dienen. Met die vogels zou het vlak voor de oprichting van dat Waddengascompensatiefonds (2008) plots slecht gaan. Kokkelvisser kregen de schuld. Verrassing: Dat de Waddennatuur er beroerd voor staat, het is opnieuw de slagzin. Ook na het opmaken van een half miljard euro fossiele subsidies uit dat Waddenfonds, het weggokken van kokkelvisserij en het 'verduurzamen' (lasten verzwaren) van de mosselvisserij.

Nu staat de garnalenvisserij bij ze op het menu, die heeft 't gedaan, en met het voorzorgprincipe keert een combinatie van campagneclubs en 'deskundigen' de bewijslast om: Schuldig door verdenking. Die drie miljoen maakten deel uit van een totaalprogramma met 'communicatietraject' van liefst 16,8 miljoen euro, zo meldde Wad en Stad. Wie had gedacht dat kanoetstrandlopers zulke kapitalisten waren en een eigen PR-bureau nodig hadden voor 'bewustwording'. Of gaat het om het herstel van de Blauwe Subsidiedief? Een aantal van de zelfde clubs die op grutto-alarm geld verdienen slaan tegelijk ook alarm over 'stikstof'. Alsof vogels van het boerenland gebaat zouden zijn bij minder boeren en meer 'rewilding', natuurontwikkeling met 'nieuwe natuur'.

Van alle walletjes mee eten

Hoe ziet dat tot 'natuur' herdoopte ex-weiland er standaard uit? Plasdrastreurnis, verwaarloosd pitrus-land met 'grote grazers' en ganzenplagen. Maar wie heeft daar nog een kievit of grutto zien broeden? Sterker nog, waar ganzen domineren

komen de weidevogels niet tot een succesvol legsel, als beschermde roofdieren er al geen korte metten mee maakten. Je kunt bovendien op een bierviltje uitrekenen wat die ganzenplagen aan stikstofuitstoot produceren. Iedere gans produceert op zijn slaapplek een halve ons stront per nacht. Vermenigvuldig die mestproductie met het aantal ganzen rond Nederlandse wateren in de winter, en je komt op 900 ton stikstof-'uitstoot' per winterhalfjaar. Iemand daar over gehoord?

Engelsen zeggen 'you can't have your cake and eat it...' Iets schijnt hipper te zijn, wanneer je geen Fries gebruikt of nuchter Nederlands, maar de taal spreekt van het globalisme. We doen ook eens mee met alle import en haar nobele intenties voor 'The World'. Je kunt de lasten voor boeren niet zover verzwaren uit naam van 'het milieu' terwijl andere boeren die op de wereldmarkt meespelen dat niet hoeven doen. En tegelijk menen dat zij dan nog geld en ruimte over hebben voor wat ze er in mijn jeugd nog om niet bij deden, voor de lol: Om de vogels denken. Dat zou je nu 'natuurinclusief' noemen, wat betekent 'voor de subsidie'.

In die tachtiger jaren was de bemestingsdruk veel hoger, de veestapel was groter...en overall rondom Franeker hing het lentelawaai van gruttogruttogrutto in de lucht. Er is dus een sterk negatieve correlatie tussen de weidevogelstand en de hoeveelheid lastenverzwaren die boeren kregen, bijvoor-

Je kunt niet én het weiland industrialiseren, én boeren uit naam van 'stikstof en klimaat' wegpesten én meer weidevogels willen

beeld vanwege 'het milieu'. Alsof natuur minder gebaat is bij 'overheid', 'milieu' en 'klimaat' dan sommige clubs je willen doen geloven. Waar wij grutnestjes vonden, tureluurs, bij de Arumerwaard waar mijn gelukkigste jeugdijaren in het veld lagen, daar ligt nu een industrieterrein met zonnepanelen. Je kunt niet én het weiland industrialiseren, én boeren uit naam van 'stikstof en klimaat' wegpesten én meer weidevogels willen. No you can't...

Geldwolven

Vanuit de 'het gaat die clubs om geld'-hypothese keek ondergetekende ook eens wat 'de wolf' oplevert voor academia, campagneclubs en bureaucraten. De betrokken partijen als Wageningen UR en de provincies zijn niet scheutig met het verstrekken van financiële informatie. Dus moet je een beroep doen op de Wet Open Overheid bij het overkoepelend natuurorgaan van de provincies: BIJ12. Stichting Annemieke deed dat en speelde die info aan ondergetekende door, zodat je een beeld krijgt.

Wie een wolf in de buurt ziet, of een hobbypaardje in wolvenkaken zag sneuvelen moet bijvoorbeeld aankloppen bij een 'Wolvenmeldpunt' van BIJ12. Daar moeten boeren ook aankloppen voor schade-compensatie. De Zoogdierverseniging uit Nijmegen rekent voor uitvoering van deze wolvenhotline 10.423 euro exclusief BTW per maand. En dan gaat de teller pas echt lopen.

Iedere wolf die zich in nieuw gebied vestigt, moet namelijk 'gemonitord' worden volgens een provinciaal 'plan van aanpak'. Dat plan is opgesteld met de al in 2007 opgerichte koepelorganisatie 'Wolven in Nederland' van de Zoogdierverseniging en het op provinciale miljoenen subsidies draaiende ARK Rewilding Nederland.

Dat is het 'Wolvenplan'. Dat plan beveelt 'monitoring' aan door eigen deskundigen. Bij iedere nieuw gevestigde wolf moet een ecooloog langskomen die sporen napluist. Zoals vaaftsporen bij gedode schapen, of DNA in wolvenkeutels. Wanneer de Zoogdierverseniging een cameraval plaatst om de nieuwkomer 's nachts in een gebied te detecteren, kost dat apparaat 24.500 euro. Een nieuwe wolf in je regio vraagt 6000 euro 'opstartkosten', ex BTW. Voor de ecooloog zijn salaris. En dan volgen maandelijks nog 'aanvullende kosten' voor 'monitoring' van een kleine vijfhonderd euro. Die deskundige kan van zowel de Zoogdierverseniging afkomstig zijn gerund door Wageningse alumni- als door ecologen van Wageningen UR.

Habitatrichtlijn

Zo brengt de wolf bij de voorheen vrij obscure 'Zoogdierverseniging' steeds meer geld in het laatje voor steeds meer werknemers, in 2022 al zes ton euro meer dan 2021. De Vereniging zelf is een kleine stichting, die slechts een ton euro omzet uit ledengeld. Daarmee vierden ze in Nijmegen in 2022 'het jaar van de eikelmuis', en ze geven er het ledenblad 'Zoogdier' mee uit. Maar achter die stichting hangt nog een nonprofit-adviesbedrijf, de Zoogdiervestiging. En deze stichting zette in 2022 inmiddels 2,4 miljoen euro om voor 'projecten', ingevuld door 17 fulltime personeelsleden: Dat zijn voornamelijk monitoring en advieskosten wanneer een op papier beschermd dier zich in menselijke omgeving vestigt.

Want ieder dier dat op papier strikt beschermd is verklaard door de natuurbureaucratie, dient volgens natuurregels gevolgd te worden door deskundigen die het LNV-ministerie en provincie-ambtenarij aanwijzen. Wageningen UR stuurt ondertussen even ruimhartig facturen voor ieder adviesrapport naar het LNV- ministerie en de provincies. Een publiekslezing die hun deskundige, Hugh Jansman geeft kost 2000 euro per avond. Je kunt als boswachter in nieuw wolvengebied een 'Wolvenopleiding' volgen bij de Zoogdierverseniging en Wageningen UR, startdatum 1 november. Voor 950 euro ex BTW. En wanneer je ook mee wilt op excursie naar Duitsland komt er nog 300 euro bij.

De wolf kan die vergader- en advies-economie in stand houden, zolang hij zelf strikt beschermd heet volgens de zogenaamde Habitatrichtlijn. Dat is Brusselse natuurwetgeving die in 1991 onder Nederlands EU-voorzitterschap werd ingevoerd. Dankzij die Habitatrichtlijn (artikel 6 lid 3) kon uit naam van 'stikstof' het land op slot gezet worden. Dit lukte de stikstofactivist Johan Vollebreek, dankzij juridisch

Zo begon 'natuur' met 'datgene wat je levensvreugde geeft.' Die gruttogruttogrutto in het voorjaar, achter elkaar aanjagend als viering van het Bestaan, snuif die boerenlandlucht op in je neus en voel 'hoera ik leef'...

gebruik van één Wagenings rekenmodel: Aerius. Met dat artikel in de hand konden activisten de kokkelvisserij van de Waddenzee procederen. En dankzij die wettelijke waarde van het 'deskundigenoor-deel' in de Habitatrichtlijn, kunnen wolven gedupeerde veehouders in de gordijnen blijven jagen.

Misantropisch Regelwoud

Of het nu een wolf is of een grutto, het gaat overal zo, met wat voor 'beschermde natuur' ook. Waarschijnlijk is iedereen ooit met de beste intenties begonnen. Maar ja, er moet brood op de plank komen en lasten blijven jaar op jaar stijgen. De overheid verzamelde in 2023 al meer belastingen en premies in euro's, dan in het jaar 2000 nog in guldens. Dat stomme rotgeld, het moet niet belangrijk zijn maar het moet er wel zijn. Veel ecologen die ondergetekende uit Wageningen kende begonnen ook zo, voor de natuur. Tot je naar jezelf kijkt op een dag, en je werkt bij je ecologische adviesbureau.

Je bent vooral nog bezig om een 'passende beoordeling' te maken, dat is een wetenschappelijke rechtvaardiging om iets -dat eigenlijk niet mag- juridisch mogelijk te maken. Meestal voor een overheid of 'duurzame' energieboer, iemand die de resterende natuur verder wil bebouwen. In een land dat al overvol was. Het geld ligt bij de afbraak van het bestaande, niet bij de opbouw, laat staan bij het 'met rust laten van wat er nog is'... Je ziet je saldo dalen, krijgt een opdracht om wetenschap op bestelling te leveren. Wat zou je doen, met je hypotheek en gezin?

Met al die kleine optelsommetjes van menselijk tekort en bureauplannen voor 'de betere wereld', krijg je de wereld waarin we nu leven. Zo begon 'natuur' met 'datgene wat je levensvreugde geeft.' Die gruttogruttogrutto in het voorjaar, achter elkaar aanjagend als viering van het Bestaan, snuif die boerenlandlucht op in je neus en voel 'hoera ik leef'... De Lijp die duikelt van libido, het wonder wanneer je zo'n nestje vindt in het gras, met bespikkelde eitjes in zo'n kuiltje, of weggedoken jong haasje. En dat eindigt 'professioneel', met een tirannie van goede intenties.

Een Habitatrichtlijn, een misantropisch regelwoud met habitatcodes, bureaucratie die alle plezier uit de natuur jaagt, en vooral een baantjesmachine op de benen houdt. 'Ach ja', zeg je na bijna een halve eeuw op deze wereld. Je moet de moed er maar inhouden, en zelf het goede voorbeeld geven. Een vrije Fries moet tegen de stroom in Liever dood dan Slaaf willen zijn, oprecht in een wereld waar 'nep' wordt aangeprezen. Waarheid blijven spreken in een oceaan van oeverloos geOH. Dan maar wat minder subsidie en 'vrienden'. Wie de Friese Natuur wil beschermen, moet misschien juist die met uitsterven bedreigde oude mentaliteit in ere herstellen. Natuurbescherming is dus mensenbescherming, soms ook tegen zichzelf.

Fotoboek 'Liever dood dan Slaaf' en t-shirts

www.lieverdooddanslaaf.com

Studiecentrum voor Natuurlijke Historie

www.interessantetijden.nl

Vogelwacht Franeker en omstreken
e info@vogelwachtfraneker.nl
i www.vogelwachtfraneker.nl